

Evaluatie Armoedebeleid Gemeente Woudenberg 2023

Voorwoord

In ons dorp hebben de meeste inwoners het goed: ze kunnen hun boodschappen doen, zetten de verwarming hoger wanneer het koud is, kopen een laptop voor hun kinderen als ze naar de middelbare school gaan, net als een warme winterjas en betalen contributie voor een (sport)vereniging, ook voor zichzelf.

Helaas zijn er ook steeds meer Woudenbergers die moeilijk tot niet kunnen rondkomen. Die schulden opbouwen of dat nog maar net kunnen voorkomen.

En dat zijn niet alleen inwoners met een uitkering. Dat zijn steeds vaker gezinnen met ouders die een baan hebben, gepensioneerden en inwoners met een chronische ziekte.

En ook steeds vaker dorpsgenoten die (bijna) tot de middenklasse behoren. Aldus Woudenbergse huisartsen tijdens een overleg dat ik kortgeleden met ze heb gehad. Zij zien steeds vaker mensen die medische zorg uit de weg gaan door de hoge rekeningen die daaraan vastzitten en ouders die aangeven dat het steeds moeilijker betaalbaar is om een gezin met kinderen elke dag drie gezonde maaltijden voor te zetten, met ook nog voldoende fruit.

Mensen zijn zelfredzaam, en de Woudenbergers zeker. Maar als het leven even, of langer, tegenzit en je het niet alleen redt, moet er een vangnet zijn om je door deze moeilijke periode te helpen en bijdraagt aan het beter maken van het leven.

Deze evaluatie van het minimabeleid heeft daarom als doelen: zorgen dat regelingen Woudenbergers zo effectief mogelijk helpen, bekend zijn bij de verschillende doelgroepen, uitgaande van vertrouwen in de mens en met ruimte voor maatwerk.

Want: in Woudenberg hoort iedereen erbij. Willen we dat iedereen kan meedoen en kinderen kansen krijgen om het beste uit zichzelf te halen, ook als hun ouders geen dikke portemonnee hebben.

Moniek van de Graaf

Wethouder *Wonen, Sociaal Domein en Duurzaamheid*
Gemeente Woudenberg

Inhoud

Samenvatting.....	3
Inleiding.....	6
Werkwijze.....	7
Hoofdstuk 1: De minimaregelingen.....	9
1.1 Gemeentelijke minimaregelingen in het geheel van inkomensondersteuning.....	9
1.2 Minimaregelingen van de gemeente.....	11
1.2 Koopkrachtmaatregelen Rijk.....	13
1.4 Doelgroep minimaregelingen.....	15
1.6 Schuldhulpverlening.....	18
1.6 Conclusie en aanbevelingen.....	20
Hoofdstuk 2: Doeltreffendheid van de minimaregelingen.....	22
2.1 Effecten van de minimaregelingen.....	22
2.2 Vrij besteedbaar budget met en zonder minimaregelingen voor Woudenbergse huishoudens.....	23
2.3 Groepen met hoog risico op financiële problemen.....	27
2.4 Levensgebeurtenissen.....	29
2.5 Behoefte minima Woudenberg.....	30
2.6 Conclusie en aanbevelingen.....	31
Hoofdstuk 3: Bereik van de minimaregelingen.....	33
3.1 Gebruik per regeling.....	33
3.2 Bekendheid met de regelingen bij Woudenbergers die een uitkering ontvangen.....	33
3.3 Huidig communicatiebeleid.....	35
3.4 Landelijke en lokale ontwikkelingen.....	36
3.5 Conclusies en aanbevelingen.....	38
Hoofdstuk 4. Toegankelijkheid van de minimaregelingen.....	39
4.1 Aanvraagprocedures en voorwaarden.....	39
4.2 Toegang via de Kleine Schans.....	41
4.3 Digitalisering.....	41
4.4 Maatwerk.....	42
4.5 Maatschappelijke organisaties tegen armoede in Woudenberg.....	43
4.6 Landelijke en lokale ontwikkelingen.....	45
4.7 Conclusie en aanbevelingen.....	46
Conclusie en aanbevelingen.....	48

Samenvatting

Bestaanszekerheid en de spreiding van welvaart is de verantwoordelijkheid van de overheid. Het Rijk speelt, met onder andere het uitkeringen- en toeslagensysteem, de grootste rol in inkomensondersteuning. De gemeentelijke minimaregelingen zijn aanvullend op de landelijke inkomensondersteuning van het Rijk. De minimaregelingen zijn een klein onderdeel van inkomensondersteunende maatregelen in verhouding tot de landelijke regelingen.

De Woudenbergse minimaregelingen zijn geëvalueerd. Daarbij zijn de effecten, ervaringen en wensen van betrokkenen in kaart gebracht. Ook is gekeken naar het bereik en de toegankelijkheid van de regelingen. Op basis van deze bevindingen zijn aanbevelingen geformuleerd om de minimaregelingen te verbeteren.

De minimaregelingen in Woudenberg

Met ingang van 1 januari 2023 is de inkomensgrens van de minimaregelingen in Woudenberg verhoogd van 110% naar 130% van de bijstandsnorm. Hierdoor kan een grotere doelgroep bereikt worden en kunnen voornamelijk meer ouderen en werkende armen aanspraak maken op de minimaregelingen. In Woudenberg is het aantal inwoners en kinderen met een laag inkomen laag vergeleken met soortgelijke gemeenten. De vergoedingen van de Woudenbergse minimaregelingen komen veelal overeen met gemeenten van dezelfde grootte wat betreft hoogte van de vergoeding en het aanbod. Wel is opvallend dat het Kindpakket en de Participatieregeling voor volwassenen ruimhartig is maar de vergoeding van zorgkosten beperkt. Voor inwoners die ondanks de minimaregelingen in de schulden belanden biedt de gemeente schuldhulpverlening aan. Momenteel doen zij dit door schuldhulpverleningstrajecten waarbij de schuld deels wordt terugbetaald aan de schuldeisers en deels wordt kwijtgescholden. Een mogelijke verbetering van de schuldhulpverlening is de verstrekking van saneringskredieten waarbij de schuldenaar slechts één schuldeiser overhoudt.

Aanbeveling:

- Wanneer dit passend is voor de schuldenaar, bied saneringskredieten aan in plaats van minnelijke schuldhulptrajecten.

Doeltreffendheid van de minimaregelingen

Zonder de minimaregelingen kan niet elk huishouden rondkomen. Met volledig gebruik van alle landelijke en lokale regelingen zou elk huishoudtype wel rond moeten komen. Desondanks geeft driekwart van de respondenten van de, in de kader van dit onderzoek gehouden enquête, aan dat zij maandelijks niet altijd kunnen rondkomen. Dit kan zijn omdat zij niet volledig gebruik maken van de regelingen of uitzonderlijk hoge kosten hebben. Maar de belangrijkste redenen dat inwoners niet rond kunnen komen zijn de stijgende prijzen van bijvoorbeeld de boodschappen, zorgkosten en energiekosten. Wettelijk mogen gemeenten hier beperkt vergoedingen voor bieden. Hoewel een gedeelte van de respondenten aangeeft dat de regelingen niet helpen met het rond komen, geven zij wel aan dat hun kinderen en zichzelf door de regelingen mee kunnen doen aan culturele-, sport- en schoolactiviteiten. Daarnaast zijn er bepaalde groepen die een verhoogd financieel risico lopen en kunnen levensgebeurtenissen leiden tot armoede.

Aanbevelingen:

- Door (hoge) inflatie kunnen de vergoedingen van het minimabeleid onvoldoende zijn om de daadwerkelijk kosten te vergoeden. Actualiseer de normbedragen voor de vergoedingen jaarlijks.
- Momenteel vergoedt de laptopregeling één laptop per gezin terwijl meerdere kinderen binnen hetzelfde huishouden een laptop nodig hebben. Vergoed daarom één laptop per kind per huishouden.
- Inburgeraars hebben een laptop nodig voor de inburgeringscursus. Vergoed laptops voor inburgeraars wanneer deze noodzakelijk is voor de inburgeringscursus.

- Hanteer passende hogere normbedragen voor huishoudens met kinderen waarbij de normen afhankelijk zijn van de leeftijd van de kinderen.
- De tegemoetkoming voor de aanvullende zorgverzekering van €100 per jaar dekt de kosten niet. Verhoog de vergoeding van de tegemoetkoming in 2024 en onderzoek de mogelijkheid voor aansluiting bij een collectieve zorgverzekering in 2025.

Bereik van de minimaregelingen

Niet alle inwoners die recht hebben op de regelingen maken er gebruik van. Inwoners zijn vaak niet op de hoogte van de regelingen of de aanvraagprocedures schrikken af. Door de verhoging van de inkomensgrens kan een grotere groep werkenden met een laag inkomen aanspraak op de regelingen maken. Het gebruik van de Woudenbergse minimaregelingen is grotendeels in lijn met soortgelijke gemeenten. Gemeente Woudenberg en CDKS gebruiken verschillende communicatiemiddelen om de minimaregelingen onder de aandacht te brengen en gebruik te stimuleren. Helaas blijkt de huidige communicatie onvoldoende om het gebruik te vergroten. Om dit te bereiken moet de taal, inhoud en vorm van de communicatie aansluiten bij de doelgroep en de maatschappelijke partners betrokken worden.

Aanbevelingen:

- Vergroot de bekendheid van de minimaregelingen bij de verschillende doelgroepen specifiek door middel van gerichte en generieke communicatie. Indien de huidige capaciteit en expertise van de gemeente beperkt is, huur een extern communicatiebureau in voor het opzetten van de campagnes. Zorg dat de communicatie uitingen en middelen aansluiten bij de verschillende subdoelgroepen.
- Intensiveer de voorlichting aan maatschappelijke partners over de minimaregelingen en versterk de verbindingen tussen de maatschappelijke organisaties. Hierdoor verkrijgen zij de kennis over de mogelijkheden van het minimale beleid en zijn zij beter in staat om inwoners te verwijzen.

Toegankelijkheid van de minimaregelingen

Het ondergebruik van de regelingen heeft verschillende oorzaken. Zo is niet iedereen bekend met de regelingen. Daarnaast maakt het grote aantal regelingen het onoverzichtelijk voor inwoners. Het aanvragen van de regelingen wordt als ingewikkeld ervaren en de verantwoording van de besteding van de vergoedingen schrikt mensen af. Er kan momenteel alleen fysiek aangevraagd worden tijdens beperkte openingsuren van CDKS. Verder moeten inwoners de kosten met bonnetjes verantwoorden.

Aanbevelingen:

Vereenvoudig de regelingen

- Vereenvoudig het inlichtingenformulier van de minimaregelingen.
- Controleer steekproefsgewijs of boven een bepaald bedrag, in plaats van het controleren van elke aanvraag en verantwoording. Voer de controle uit op onwillekeurige wijze waarbij geen focus op een bepaalde groep komt te liggen.
- Verlaag de bewijslast door zo min mogelijk documenten op te vragen.
- Neem de individuele omstandigheden van de aanvrager mee in de beoordeling van het vermogen.
- Ken de regelingen zoveel mogelijk automatisch toe voor opvolgende jaren.
- Houd rekening met de omstandigheden van de aanvrager bij het bepalen van wat tot vermogen wordt gerekend.

Verbeter de toegang tot de regelingen

- Intensiveer de communicatie over de minimaregelingen naar de maatschappelijke partners die in contact staan met de doelgroep van de minima.
- Digitaliseer de aanvraag van de minimaregelingen.

- Vanwege de diversiteit aan doelgroepen en de levensgebeurtenissen vallen bepaalde noodzakelijke kosten niet altijd binnen de kaders van het minimabeleid. Onderzoek daarom de behoefte aan en de meest passende vorm van een maatwerkoplossing, rekening houdend met de huidige maatwerkoplossingen.
- Sluit aan bij het Jeugdfonds Sport en Cultuur zodat contributies, voor inwoners met een inkomen dat binnen de inkomensgrens valt, betaald blijven worden en de contributies direct aan de verenigingen betaald worden i.p.v. maandelijks gedeclareerd moeten worden.

Inleiding

In de Grondwet is vastgelegd dat bestaanszekerheid en spreiding van welvaart zorg zijn van de overheid. Hiermee heeft de overheid de taak om bestaanszekerheid te bevorderen.¹ Het Centraal Planbureau voorspelde dat er in 2024 bijna een miljoen Nederlanders in armoede leven als het kabinet geen nieuwe inkomensmaatregelen treft. Dit is een stijging van ongeveer 200.000 mensen ten opzichte van dit jaar.² Mensen die op de bijstandsnorm leven komen gemiddeld jaarlijks honderden euro's tekort, aldus de Commissie Sociaal Minimum.³ Daarom zijn er maatregelen getroffen voor 2024 waardoor de koopkracht er gemiddeld 1.7% op vooruit gaat. Het Rijk heeft de grootste invloed op inkomensondersteuning. Immers, inkomenspolitiek is voorbehouden aan het Rijk. Gemeentelijke regelingen mogen het inkomensbeleid van het Rijk niet doorkruisen waardoor de mogelijkheid voor aanvullende inkomensondersteuning beperkt is.⁴ Gemeenten hebben wel de mogelijkheid om de gevolgen van armoede te verzachten door de minimaregelingen. Voor kinderen zijn dit regelingen voor bijvoorbeeld schoolkosten, vergoedingen voor sport- en cultuuractiviteiten, zwemlessen en een computer. Voor volwassenen zijn dit regelingen voor bijvoorbeeld sport- en culturele activiteiten, een tegemoetkoming voor de aanvullende zorgverzekering en de individuele inkomenstoeslag. In verhouding tot de inkomensondersteunende maatregelen van het Rijk hebben de gemeentelijke regelingen beperkt effect. Desondanks biedt het de mogelijkheid om inwoners met een laag inkomen verlichting te bieden, maatschappelijk te kunnen deelnemen en schulden te voorkomen.

In 2017 heeft de laatste evaluatie van het minimabeleid in Woudenberg plaatsgevonden. Sindsdien zijn er ontwikkelingen geweest die raken aan het minimabeleid, waaronder de stijgende armoede bij onder andere werkenden met laagbetaalde banen. De hoge energieprijzen en de inflatie versterken de stijging van armoede. Daarnaast heeft Woudenberg in 2023 de inkomensgrens van de minimaregelingen verhoogd van 110% (met uitzondering van de kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen) naar 130% van de bijstandsnorm met als doel om een grotere groep inwoners met een laag inkomen te bereiken. De ontwikkelingen op het gebied van armoede en de verhoging van de inkomensgrens van de minimaregelingen geven aanleiding om het minimabeleid opnieuw te evalueren. Daarbij is het bereik van de minimaregelingen ook in Woudenberg beperkt, zeker als het inwoners betreft die geen uitkering ontvangen. In het verleden gemaakte keuzes betreffende de uitvoering van het minimabeleid kunnen nu, na vijf jaar uitvoering, worden beoordeeld op de mate van effectiviteit.

In de evaluatie worden de effecten van het minimabeleid in kaart gebracht. Zo worden de effecten op het vrij besteedbaar inkomen in kaart gebracht. Maar ook de ervaren effecten van de doelgroep op bijvoorbeeld gezondheid, maatschappelijke participatie, sociale netwerk en deelname aan sport. Daarnaast worden de wensen van de mensen over wie het gaat in kaart gebracht. Ook worden vragen beantwoord als: Bereiken de minimaregelingen iedereen die er recht op heeft? Zijn de regelingen toegankelijk voor de inwoners die er recht op hebben? Het doel van de evaluatie is het in beeld brengen van de doeltreffendheid, het bereik en de toegankelijkheid van de minimaregelingen. Op basis van de bevindingen van de evaluatie worden aanbevelingen geformuleerd om de minimaregelingen te verbeteren.

¹ [Overheid.nl 'Grondwet artikel 20'](https://overheid.nl/40111)

² [NOS \(2023\) 'Flinke stijging armoede verwacht volgend jaar als steun wegvalt'](#)

³ [Commissie Sociaal Minimum \(2023\) 'Forse verhoging van sociaal minimum nodig'](#)

⁴ [Commissie Sociaal Minimum \(2023\), 'Een zeker bestaan: Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum, Rapport II' p.127](#)

Werkwijze

In deze evaluatie worden de lokale en landelijke trends die van invloed zijn op het minimabeleid geanalyseerd. De feiten en cijfers omtrent het Woudenbergse minimabeleid zijn in kaart gebracht door het onderzoeksbureau KWIZ. Dit bureau is gespecialiseerd in dataonderzoek binnen het sociaal domein. Daarnaast is het betrekken van de inwoners en de doelgroep een belangrijk onderdeel van de evaluatie: zij zijn immers de (potentiële) gebruikers van de regelingen. Ook is een breed spectrum aan vrijwillige en professionele maatschappelijke partners in Woudenberg bevroegd bij deze evaluatie en is Coöperatie de Kleine Schans bevroegd over de uitvoering van de regelingen en ervaringen uit de praktijk. Tot slot is de gemeenteraad betrokken door middel van een raadsinformatiebijeenkomst over het armoedebeleid. De conclusie en de aanbevelingen benoemd in deze evaluatie zijn gebaseerd op de bevindingen die voortvloeien uit onderstaande activiteiten.

Landelijke en lokale ontwikkelingen

Landelijke en lokale ontwikkelingen hebben effect op de bestaanszekerheid van inwoners. Momenteel zijn er verschillende ontwikkelingen omtrent inkomensondersteuning. Zo heeft het Rijk verschillende maatregelen getroffen om de gevolgen van gestegen prijzen te dempen. Daarnaast is er ook de beweging naar een betrouwbare overheid die de menselijke maat toepast en waarbij meer wordt gekeken naar het individu⁵. Ook op lokaal niveau zijn er ontwikkelingen, zoals de verhoging van de inkomensgrens van de minimaregelingen. Deze ontwikkelingen hebben invloed op het minimabeleid. Om deze reden wordt in de evaluatie van het minimabeleid rekening gehouden met de lokale en landelijke trends, ontwikkelingen en maatregelen.

Analyse van het bereik, de effecten en de behoefte van de minimaregelingen

KWIZ heeft een onderzoek uitgevoerd voor gemeente Woudenberg. In dit onderzoek wordt het bereik van de minimaregelingen in kaart gebracht. Daarnaast wordt, per huishoudtype dat tot de doelgroep van het minimabeleid behoort, in beeld gebracht waar hun inkomsten uit bestaan, wat de opbouw is van de bedragen van de minimaregelingen en het maandelijks vrij te besteden bedrag. De minimaregelingen zijn bedoeld voor mensen met een laag inkomen. Om het effect en de behoefte van mensen met een laag inkomen omtrent de minimaregelingen in beeld te brengen, is het belangrijk om de doelgroep bij de evaluatie te betrekken. Een onderdeel van het onderzoek van KWIZ is een enquête onder de doelgroep. In deze enquête worden de minima bevroegd over het effect en de wensen van de minimaregelingen en de aanvraagprocedures. In totaal hebben 49 respondenten de enquête ingevuld, ofwel 33% van de doelgroep. Voor de relatief kleine omvang van de aangeschreven groep, is een hoog respons percentage behaald. Helaas is de respons onvoldoende om betrouwbare uitspraken over de gehele doelgroep te doen aangezien de gehele groep van aangeschreven personen klein is. De antwoorden geven wel een indicatie van de mening van de doelgroep. Daarbij gaat het primair om inwoners met een laag inkomen die in 't zicht zijn, en dat zijn inwoners met een uitkering. De wensen van bijvoorbeeld de doelgroep werkende armen komen in de uitslagen van deze enquête niet naar voren.

Werkatelier Armoede

In januari 2023 is het Werkatelier Armoede georganiseerd. Maatschappelijke partners die te maken hebben met het minimabeleid waaronder Schuldhulpmaatje, meerdere professionele organisaties, huisartsen, sportverenigingen en verschillende kerken hebben tijdens deze bijeenkomst waardevolle inbreng gegeven over onder andere de verschillende doelgroepen die in een financieel kwetsbare situatie verkeren. Ook gaven zij adviezen ter verbetering van het armoedebeleid en de uitvoering hiervan.

⁵ [Coalitieakkoord 2021-2025 \(2021\) 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst'](#)

Inwonersbijeenkomst met de Adviesraad Sociaal Domein

In juni 2023 heeft de Adviesraad Sociaal Domein, in samenwerking met de gemeente, een inwonersbijeenkomst georganiseerd over het Beleidskader Sociaal Domein. Het armoedebeleid was één van de vijf onderwerpen die besproken werd aan vijf tafels. Aan de hand van stellingen en dilemma's gaven inwoners hun mening over bijvoorbeeld maatwerk, strengheid van en toegang tot de minimaregelingen.

Informatieavond gemeenteraad

In september 2023 is er een informatieavond over het armoedebeleid voor de gemeenteraad georganiseerd. In de bijeenkomst is een aantal uitgangspunten en onderliggende waarden van het minimabeleid gedeeld met de raad, met als doel een beeld te krijgen van de mening van de gemeenteraad hierover. De aanwezige raadsleden hebben zich gebogen over een aantal stellingen, waaronder de mate van vertrouwen in de inwoner versus controleren, tegengaan van niet-gebruik van de regelingen en de mate van toepassen van de menselijke maat.

Werkwijze en ervaringen van de Coöperatie de Kleine Schans

Coöperatie De Kleine Schans (verder CDKS) is de uitvoeringsorganisatie voor Werk en Inkomen van de gemeente Woudenberg. Zij voeren de minimaregelingen uit en ervaren hoe beleid in de praktijk uitwerkt. Samen met medewerkers van CDKS is de uitvoer van het minimabeleid, waaronder de aanvraag- en verantwoordingsprocedures en de voorwaarden van de minimaregelingen, geanalyseerd. Hierbij is gekeken hoe de procedures eenvoudiger vorm kunnen worden gegeven voor zowel de aanvrager als de uitvoerend medewerkers. Ook is gekeken hoe de minimaregelingen toegankelijker gemaakt kunnen worden voor verschillende doelgroepen.

Hoofdstuk 1: De minimaregelingen

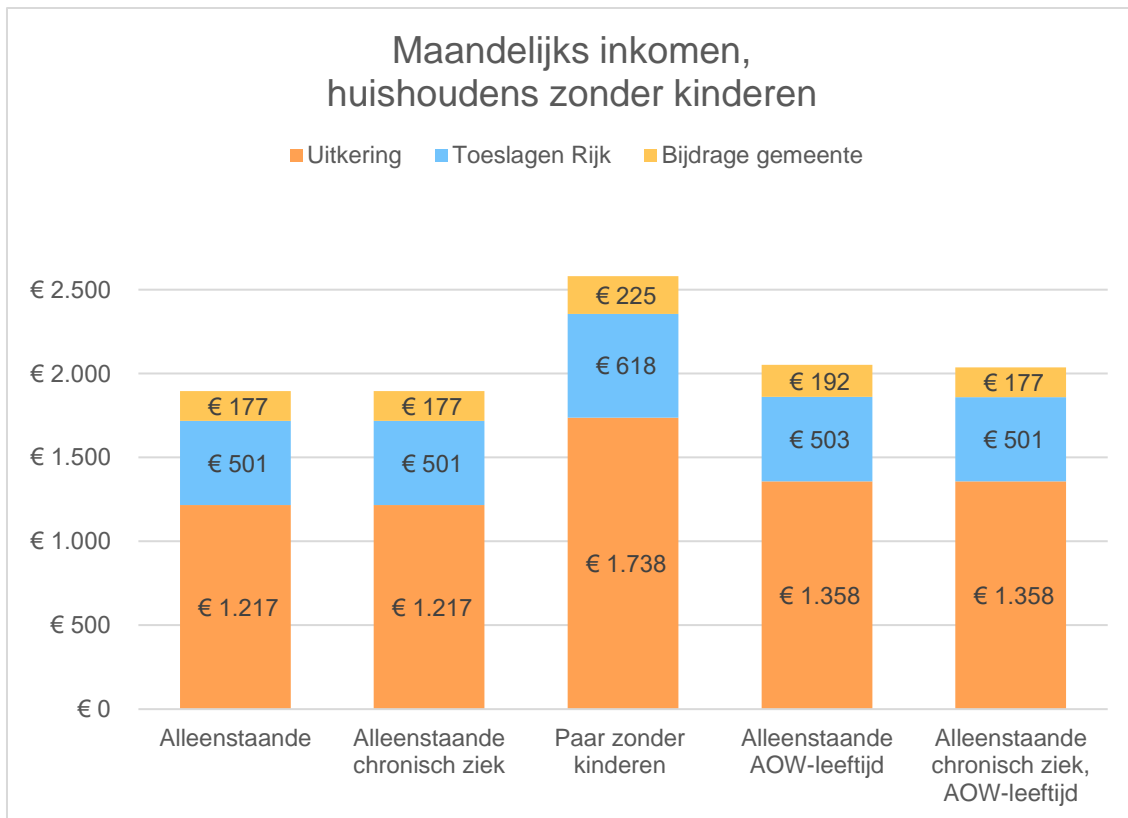
Gemeenten mogen, binnen de kaders van de Participatiewet, zelf bepalen hoe zij het minimabeleid vormgeven. De minimaregelingen kunnen daarom per gemeente veel verschillen qua omvang, doelgroepen, voorwaarden en ondersteuningsvormen.⁶ De vele verschillende mogelijkheden die een gemeente heeft bij het vormgeven van de minimaregelingen maakt dat gemeenten beperkt vergeleken kunnen worden. De minimaregelingen zijn een relatief klein onderdeel van de inkomensondersteunende regelingen van de overheid. Naar aanleiding van de gestegen energieprijzen en de inflatie zijn er in 2022 en 2023 verschillende incidentele en structurele maatregelen getroffen door het Rijk om armoede te voorkomen en tegen te gaan. De minimaregelingen in Woudenberg worden afgestemd op de inkomensmaatregelen van de landelijke overheid. In dit hoofdstuk wordt omschreven welke minimaregelingen er zijn in Woudenberg, wie er aanspraak op kunnen maken en komen de koopkrachtmaatregelen aan bod. Voor inwoners die al (hoge) schulden hebben is er schuldhelpverlening. De dienstverlening van de schuldhelpverlening wordt tevens omschreven in dit hoofdstuk.

1.1 Gemeentelijke minimaregelingen in het geheel van inkomensondersteuning.

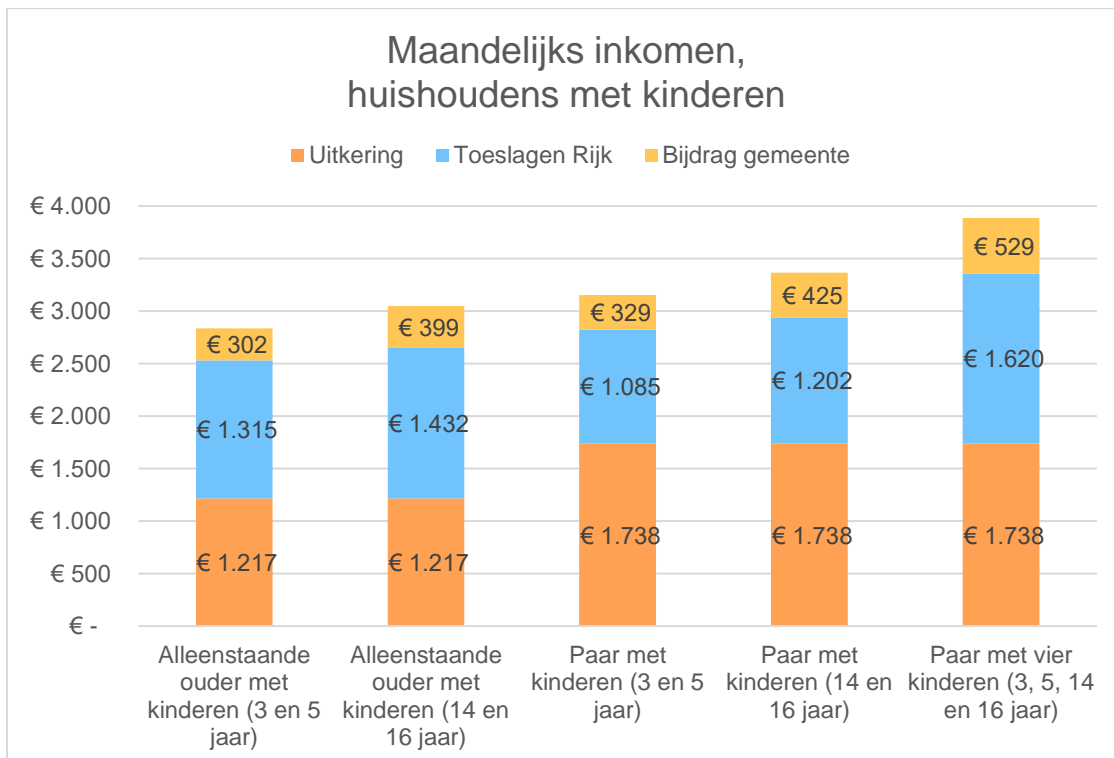
Het Rijk heeft een breed scala aan instrumenten om mensen met een laag inkomen te ondersteunen, waaronder het uitkeringsstelsel en het toeslagenstelsel. Waar landelijke regelingen vaak grote invloed hebben op het bestrijden van armoede, verzachten gemeentelijke minimaregelingen de gevolgen van armoede. Inkomenspolitiek is namelijk voorbehouden aan het Rijk. Dit betekent dat gemeenten niet zomaar extra geld mogen geven aan mensen met een laag inkomen. Landelijke inkomensondersteuning moet de basis bieden voor bestaanszekerheid. Gemeenten hebben de mogelijkheid tot aanvullend beleid en compensatie op individueel niveau voor bepaalde kosten. Dit doen zij door het voeren van het armoedebeleid. De minimaregelingen zijn een klein gedeelte van de totale maandelijkse inkomsten van inwoners met een laag inkomen. Dit staat weergegeven in onderstaande twee grafieken (figuur 1.1 en 1.2). De grafieken betreffen het gemiddelde inkomen van bepaalde huishoudtypen in 2023 en op basis van een inkomen van 100% van de bijstandsnorm. Hierbij zijn de uitkerings- en toeslagenbedragen landelijk bepaald en is de gemeentelijke bijdrage gemeentelijk bepaald.

⁶ [Commissie Sociaal Minimum \(2023\), 'Een zeker bestaan: Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum, Rapport II' p. 125](#)

Figuur 1.1: Maandelijks inkomen van huishoudens zonder kinderen in Woudenberg. (Bron KWIZ)

Figuur 1.2: Maandelijks inkomen huishoudens met kinderen in Woudenberg. (Bron KWIZ)

1.2 Minimaregelingen van de gemeente

Gemeente Woudenberg biedt veelal dezelfde minimaregelingen aan als andere gemeenten van soortgelijke grootte. Voor verschillende levensdomeinen (zorg, kosten voor maatschappelijke participatie e.d.) is ondersteuning beschikbaar. Met uitzondering van de kwijtschelding voor gemeentelijke belastingen, die bepaald is op 100% van de bijstandsnorm, geldt een inkomensgrens van 130% van de bijstandsnorm. De inkomensgrens van de kwijtschelding kan niet verhoogd worden omdat dit wettelijk is vastgelegd.⁷ In hoofdstuk 3 wordt het bereik per regeling omschreven. Onderstaande tabel (1.3) geeft weer welke minimaregelingen gemeente Woudenberg had in 2022 en hoe groot de doelgroep per regeling is. De doelgroep betreft het aantal inwoners dat recht heeft op de desbetreffende regeling in Woudenberg, dus niet de inwoners die er daadwerkelijk gebruik van maken. De bedragen in de tabel onder de kolom 'toelichting' zijn de maximale vergoedingen per jaar.

Tabel 1.3: Minimaregelingen in Woudenberg

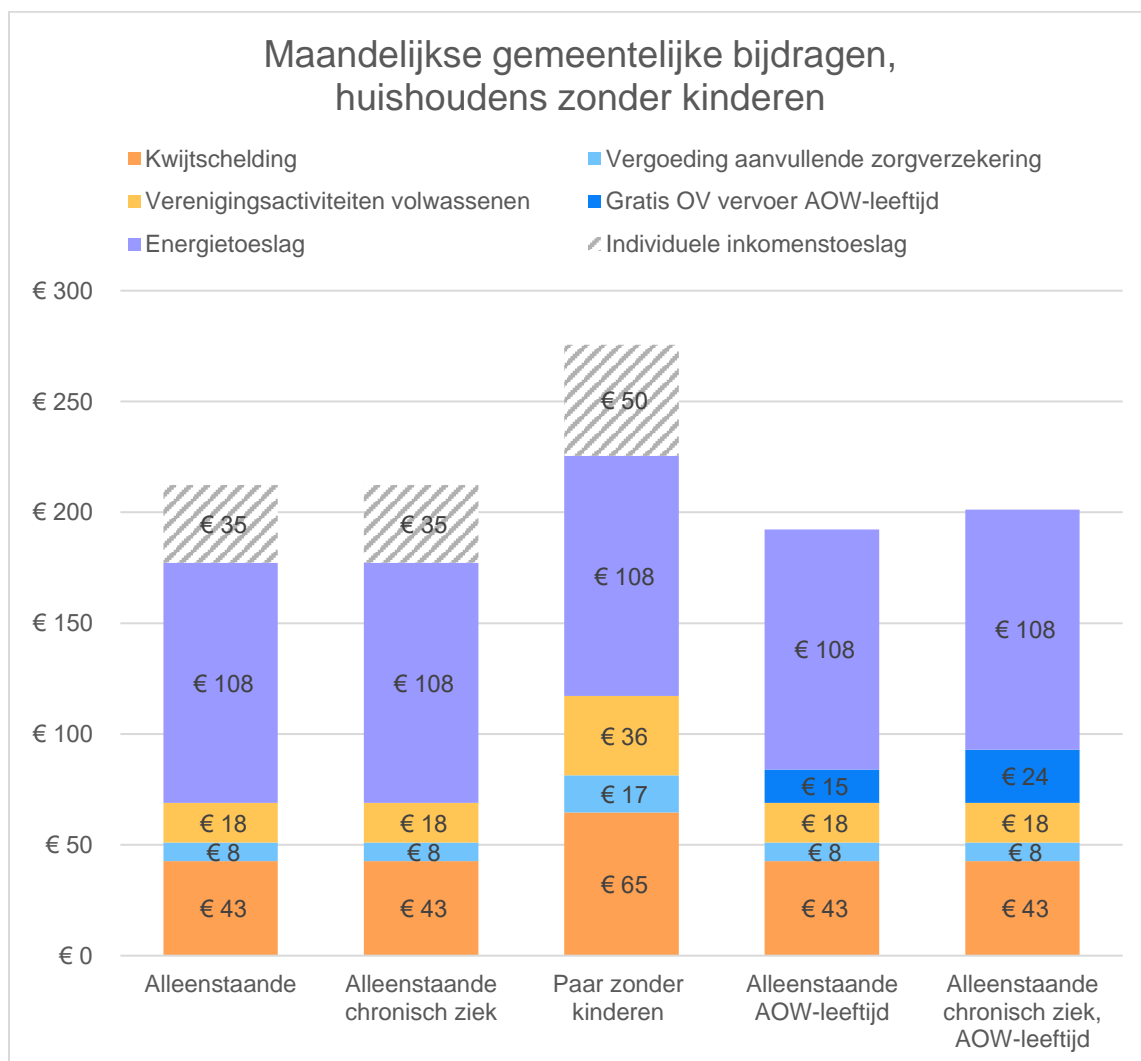
Categorie	Toelichting	Doelgroep huishoudens 2022
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	Kwijtschelding voor afvalstoffenheffing, rioolheffing en Onroerend Zaken Belasting. Voor de kwijtschelding is de inkomensgrens wettelijke bepaald op 100% van de bijstandsnorm. Per huishouden: Afvalstofheffing: - Vastrecht €238,80 - Ledigingen maximaal €80,50 Rioolheffing: €82,53 Hondenbelasting: €77,26	191
Bijzondere bijstand	Bijzondere bijstand is erop gericht om mensen die bijzondere noodzakelijke kosten hebben en deze niet zelf kunnen betalen, te ondersteunen. Dit zijn bijvoorbeeld bewindvoeringskosten, kosten voor rechtsbijstand, brillen en contactlenzen en andere kosten. Dit wordt per persoon vergoed	231
Individuele inkomenstoeslag	Aanvulling bedoeld voor huishoudens die minstens 3 jaar op bijstandsniveau leven. Alleenstaanden: €378 per jaar Alleenstaande ouders: €615 per jaar Gehuwden: €683 per jaar	107
Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering	De tegemoetkoming is bedoeld om een gedeelte van de extra kosten van een aanvullende zorgverzekering te dekken. €100 per jaar per persoon.	231
Verenigingsactiviteiten	Deze participatieregeling vergoedt het lidmaatschap van een culturele- of sportvereniging of muzieklles. Daarnaast vergoedt het ook een badenkaart voor zwemmen, museumjaarkaart etc. €215 voor sportactiviteiten per jaar per persoon €390 voor culturele activiteiten per jaar per persoon	231
Kindpakket	Het Kindpakket vergoedt kosten voor sport en cultuur, recreatie en onderwijs, waaronder o.a. lidmaatschappen, sportkleding, schoolkosten, internet, zwemmen, een fiets en bibliotheekabonnement €600 per kind op de basisschool	70

⁷ [Overheid.nl Invorderingswet 1990](https://www.overheid.nl/wet/1990)

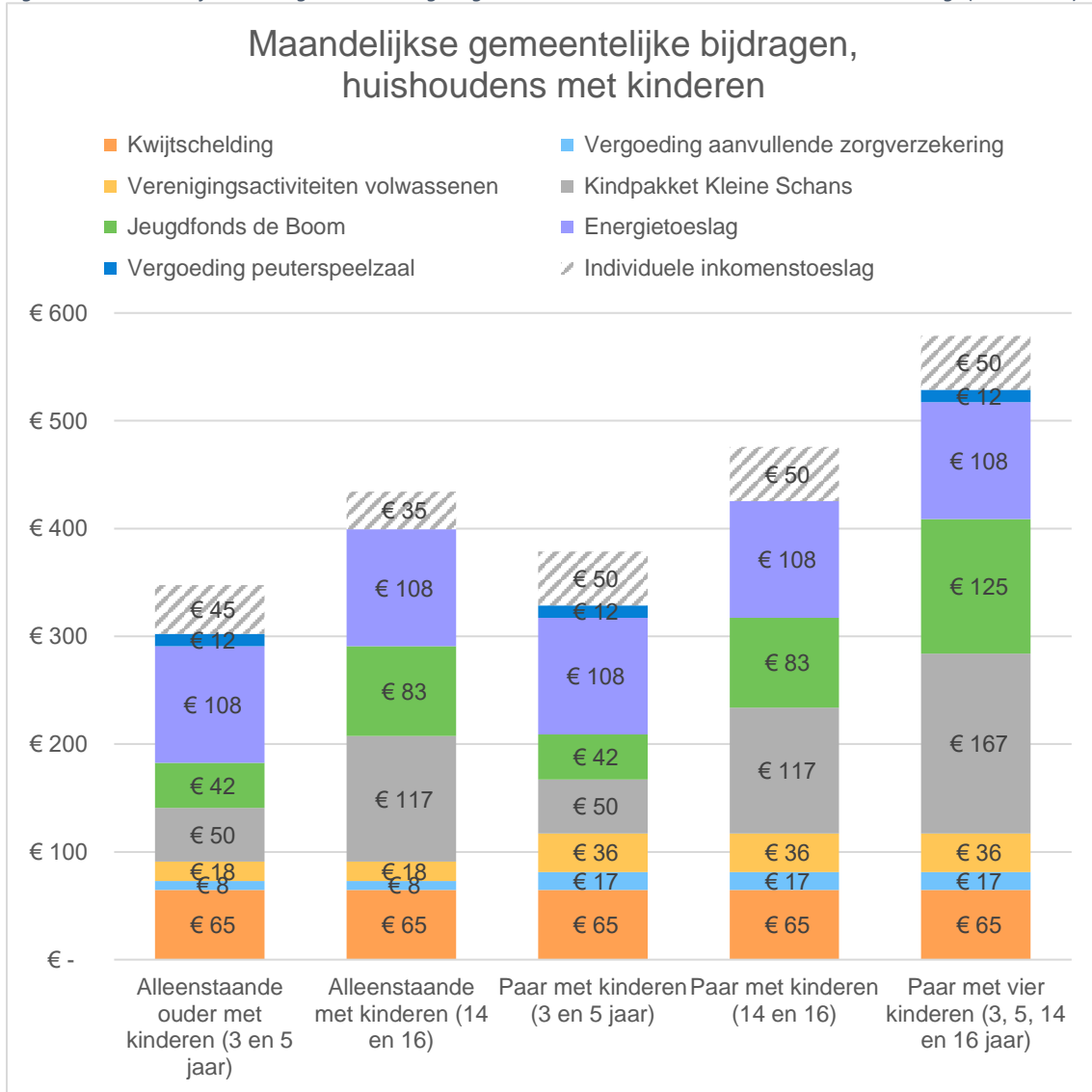
	€700 per kind op de middelbare school	
Computerregeling	Eén keer per kind elke vijf jaar voor kinderen tussen de leeftijd van 8 en 16 jaar	14
Zwemregeling	Gratis zwemles voor diploma A en B bij zwembad de Octopus in Leusden	13

Het type huishouden bepaalt de hoogte van de vergoedingen van de regelingen en voor welke regelingen een huishouden in aanmerking komt. Zo maakt het verschil of een huishouden kinderen heeft of niet. In onderstaande grafieken (figuur 1.4 en 1.5) staat de opbouw van de verschillende gemeentelijke regelingen met bijbehorende maximale bedragen per type huishouden: met en zonder minderjarige kinderen. Het gaat om de maandelijkse bijdrage per huishoudtype bij een inkomen op 100% van de bijstandsnorm. Voor de volledigheid is het bedrag voor de individuele inkomenstoelag ook weergegeven. Minima die drie jaar of langer van een minimuminkomen tot 130% van de bijstandsnorm moeten rondkomen, hebben hier recht op.

Figuur 1.4: Maandelijkse bedragen miniregelingen voor huishoudens zonder kinderen in Woudenberg. (Bron KWIZ)

Figuur 1.5: Maandelijke bedragen miniregelingen voor huishoudens met kinderen in Woudenberg. (Bron KWIZ)

1.2 Koopkrachtmaatregelen Rijk

Landelijke inkomensondersteuning heeft invloed op het minimebeleid. De maatregelen van het Rijk hebben namelijk gevolgen voor het huishoudboekje. Daarmee heeft het ook invloed op wat er nog nodig is vanuit de gemeentelijke miniregelingen. Hierbij gaat het zowel om maatregelen met een structureel karakter als om incidentele maatregelen. Om de gevolgen van de gestegen energieprijzen en inflatie te dempen heeft het kabinet in 2023 een pakket van structurele en incidentele maatregelen getroffen om armoede te voorkomen. In onderstaand tabel staan de belangrijkste maatregelen benoemd.

Tabel 1.6: Structurele en incidentele koopkracht maatregelen van het Rijk in 2023

Structureel	Incidenteel
Verhoging van het minimumloon en daaraan gekoppelde uitkeringen (waaronder de bijstand, Wajong en AOW) met 10%.	Prijsplafond met maximale tarieven voor gas en elektra voor een maximaal verbruik (2023). Voor elektriciteit is dat €0,40 per kWh tot max. 2.900 kWh per jaar en voor gas €1,45 per m3 tot maximaal 1.200m3 per jaar.
Huurverlaging naar maximaal €575 voor mensen met laag inkomen.	Energietoeslag van €1.300 voor huishoudens met een laag inkomen (2022&2023).
Verhoging van zorgtoeslag (€40-€60), huur- en kinderopvangtoeslag en kinderbijslag (€21-€30) en kindgebondenbudget (€36 vanaf 3 ^e kind €44).	Tijdelijk Noodfonds Energie voor lage inkomens tot 200% sociaal minimum (okt-2022 t/m maart 2023). Energiekosten boven de 10% of 13% van het bruto-inkomen wordt vergoed (afhankelijk van inkomen)
Stijging van algemene arbeidskorting met €182	Verlaging energierekening in november en december 2022 met €190 per maand.
Tarief van de eerste belastingschaal daalt van 37,07% naar 36,93%	
Stijging van de algemene heffingskorting met €182).	

8

De incidentele maatregelen die het kabinet heeft getroffen vervallen vooralsnog in 2024. Op Prinsjesdag heeft het kabinet aangekondigd om €2 miljard extra maatregelen te treffen om de koopkracht van mensen met een laag- en middeninkomen te verbeteren. Belangrijke maatregelen zijn onder andere het verhogen van de huurtoeslag en het kindgebondenbudget.⁹ Verder stijgen de uitkeringen in gelijke mate mee met het minimumloon, stijgt de arbeidskorting en wordt het Tijdelijk Noodfonds Energie weer opengesteld. Het minimumloon stijgt met 3,75%. Met deze maatregelen stijgt de koopkracht gemiddeld met 1,7%. Tijdens de politieke beschouwingen is een aantal moties door de Tweede Kamer aangenomen om de koopkracht verder te verbeteren, waaronder het verlagen van de energiebelasting en het verhogen van de kinderopvangtoeslag en de kinderbijslag.¹⁰ Het Kabinet kan echter beslissen de moties naast zich neer te leggen.

⁸ Nibud (2022) 'Koopkracht 2022-2023: de belangrijkste veranderingen'

⁹ Rijksoverheid (2023) 'Prinsjesdag 2023: maatregelen voor meer bestaanszekerheid'

¹⁰ Ministerie van Financiën (2023) 'Aangenomen moties met budgettaire consequenties tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen.'

1.4 Doelgroep minimaregelingen

Per 1 januari 2023 zijn de inkomensgrenzen van de minimaregelingen in Woudenberg verhoogd van 110% naar 130% van de bijstandsnorm. Voor gehuwden en samenwonenden betekent dit bijvoorbeeld dat zij recht hebben op minimaregelingen wanneer zij een inkomen hebben van maximaal €2.220 netto per maand. Voor deze verhoging hadden zij recht op de minimaregelingen als zij een maandelijks inkomen hadden tot €1.879. Door de verhoging van de inkomensgrenzen kunnen meer inwoners van Woudenberg gebruik maken van de minimaregelingen, waaronder ook inwoners die werken maar wel een laag inkomen hebben. Omdat gemeenten wettelijk gezien inwoners met een laag inkomen geen monetaire steun mogen geven zonder specifiek doel zoals maatschappelijke participatie, zijn de minimaregelingen gericht op het vergoeden van specifieke kosten voor deze groepen. Hierdoor zijn de regelingen bijvoorbeeld gericht op het vergoeden van maatschappelijk meedoen aan culturele- en sportactiviteiten voor kinderen en volwassenen en het vergoeden van hoge zorgkosten die niet door de zorgverzekering vergoed worden.

Minimahuishoudens in Woudenberg in 2017 en in 2023

Van alle huishoudens in de gemeente Woudenberg moet 3,5% rondkomen van een inkomen op bijstandsniveau, waarbij zij een vermogen hebben dat binnen de grenzen van de Participatiewet valt.¹¹ De vermogensgrens voor alleenstaanden is €7.605 en voor alleenstaande ouders en gehuwden €15.210.¹² Het zijn in totaal 191 huishoudens. Dit aandeel ligt wat lager dan het gemiddelde aandeel van 5% tot 6% minimahuishoudens in vergelijkbare kleine gemeenten.¹³

In totaal hebben 379 huishoudens een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm, dit betreft 6,9% van alle huishoudens in de gemeente. Gemiddeld ligt dit aandeel bij andere kleinere gemeenten rond de 8% à 9%.¹⁴

Ondanks het feit dat het totaal aantal huishoudens in Woudenberg flink is gestegen ten opzichte van 2017, is het aandeel minimahuishoudens op de verschillende inkomensniveaus stabiel gebleven of zelfs licht gedaald.¹⁵

In 2022 was 21% van de Woudenbergse inwoners met een leeftijd tussen 18-64 jaar niet in staat om onverwachte uitgaven van boven de €1000 te betalen.¹⁶ In onderstaande tabel staan Woudenbergse inwoners met verschillende inkomensgrenzen en het aandeel dat zij vertegenwoordigen t.o.v. het totaal aantal huishoudens.

Tabel 1.7: Huishoudens naar inkomen in Woudenberg. (Bron KWIZ)

Inkomen	2017		2023	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Tot 100% Bijstandsnorm	170	3,5%	191	3,5%
Tot 110% Bijstandsnorm	210	4,4%	231	4,2%
Tot 120% Bijstandsnorm	270	5,6%	297	5,4%
Tot 130% Bijstandsnorm	340	7,1%	379	6,9%
Hogere inkomens	4.467	92,9%	5.130	93,1%
Totaal	4.807	100%	5.509	100%

Woudenbergse kinderen uit minimahuishoudens tot 18 jaar in 2017 en in 2023

In 2022 groeien 143 er kinderen op in een minimahuishouden tot 100% van de bijstandsnorm en een laag vermogen. Dat betreft 4,2% van de Woudenbergse kinderen. Daarnaast leven 227 kinderen

¹¹ KWIZ (2023) 'Evaluatie Minimaregelingen Gemeente Woudenberg' p.12

¹² [Participatiewet \(2015\) Artikel 34 lid a, b en c.](#)

¹³ KWIZ (2023) 'Evaluatie Minimaregelingen Gemeente Woudenberg' p.4

¹⁴ KWIZ (2023) 'Evaluatie Minimaregelingen Gemeente Woudenberg' p.12

¹⁵ KWIZ (2023) 'Evaluatie Minimaregelingen Gemeente Woudenberg' p.13

¹⁶ GGD regio Utrecht (2023) 'Armoede en gezondheid' p.4

(6,7%) in een huishouden tot 130% van de bijstandsnorm en met een laag vermogen. Deze percentages liggen onder het gemiddelde van vergelijkbare kleinere gemeenten (7% á 8%).¹⁷ In onderstaande tabel staat het aantal kinderen dat opgroeit in een huishouden met een inkomen van 100% tot 130% van de bijstandsnorm met daarbij het aandeel dat dit uitmaakt ten opzichte van het totaal aantal huishoudens in Woudenberg. In de tabel kan alleen een vergelijking gemaakt worden tussen 2017 en 2023 voor de inkomensgrens van 110% van de bijstandsnorm omdat dit de grens is die in die tijd is gehanteerd en daarom is opgenomen in het rapport van de KWIZ.

Tabel 1.8: Kinderen naar inkomen in Woudenberg 2017 en 2023. (bron KWIZ)

Kinderen tot 18 jaar	2017		2023	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Tot 100% Bijstandsnorm	-	-	143	4,2%
Tot 110% Bijstandsnorm	140	4,6%	154	4,6%
Tot 120% Bijstandsnorm	-	-	188	5,6%
Tot 130% Bijstandsnorm	-	-	227	6,7%
Hogere inkomens	2.953	95,4%	227	93,3%
Totaal	3.093	100%	3.366	100%

Effect van de verhoging van de inkomensgrens van 110% naar 130% van de bijstandsnorm op de doelgroep.

Onderstaande tabel is een weergave van de inkomensbron van huishoudens met 110% en 130% van de bijstandsnorm. Daarnaast wordt bij beide inkomenscategorieën (100% en 130% van de bijstandsnorm) weergegeven wat het aandeel is van het type huishouden binnen de desbetreffende inkomenscategorie. Aan de hand van deze tabellen kan herleid worden hoe de doelgroep is veranderd door de verhoging van de inkomensgrens.

Tabel 1.9: Kenmerken minima, inkomen tot 110% en 130% van de bijstandsnorm

2023 Categorie	Inkomensgrens 110% van de bijstandsnorm		Inkomensgrens 130% van de bijstandsnorm	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Inkomensbron				
Participatiewet	90	39%	90	24%
AOW inkomen	59	26%	125	33%
Ander inkomen:	82	36%	164	43%
- Loon/werk	35	15%	77	20%
- ZZP	16	7%	32	8%
- WW, WAO, Wajong	31	14%	55	15%
Totaal	231	100%	379	100%
Huishoudtype				
Alleenstaand	117	51%	198	52%
Eenoudergezin	26	11%	39	10%
Meerpersoons zonder kinderen	44	19%	78	21%
Meerpersoons met kinderen	44	19%	64	17%
Totaal	231	100%	379	100%

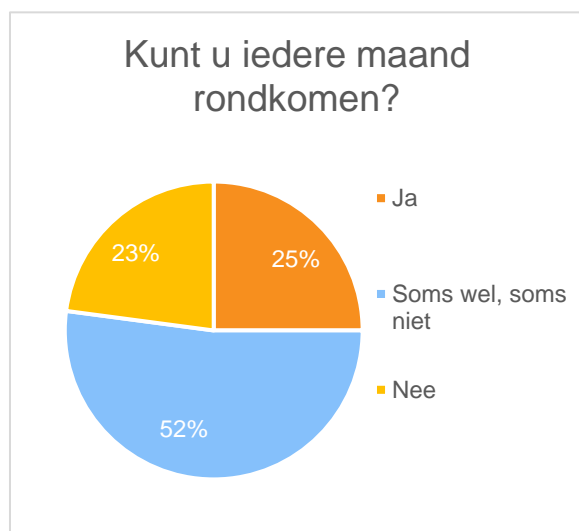
¹⁷ KWIZ (2023) 'Evaluatie Minimaregelingen Gemeente Woudenberg' p.13

Door de verhoging van de inkomensgrens van 110% naar 130% van de bijstandsnorm heeft een groter aandeel van de doelgroep een ander inkomen, bijvoorbeeld loon, zzp, WW, WAO of Wajong. Daarnaast is er een groter aandeel inwoners met inkomen uit een AOW uitkering. Dit geeft aan dat er meer werkende armen en ouderen recht hebben op de regelingen door de verhoging van de inkomensgrens. Dit zijn tevens de groepen die vaak niet bekend zijn bij de gemeente. Hier kan rekening mee worden gehouden in de communicatie door die meer aan te laten sluiten op deze groepen. Het aandeel van de verschillende huishoudtypen is nagenoeg niet veranderd door de verhoging van de inkomensgrens. Het valt op dat meer dan de helft van de inwoners in de doelgroep onder een alleenstaand huishouden valt en een relatief klein aandeel een huishouden betreft met kinderen. Hier kan rekening mee worden gehouden bij het bepalen van de hoogte van de vergoedingen van de alleenstaande huishoudens en de huishoudens met kinderen, door bijvoorbeeld de vergoedingen voor alleenstaande huishoudens te verhogen.

Rondkomen

In de enquête van KWIZ is aan de doelgroepen van de minimaregelingen gevraagd of zij kunnen rondkomen en als ze moeilijk rondkomen, wat daar dan de reden van is. Onderstaande grafieken (figuur 1.10 en 1.11) geven aan hoe de respondenten hebben geantwoord.

Figuur 1.10: Uitkomsten enquête over rondkomen (Bron KWIZ)

Figuur 1.11: Uitkomsten enquête reden dat inwoners niet kunnen rondkomen. (Bron KWIZ)

Driekwart van de respondenten geeft aan dat zij niet altijd kunnen rondkomen. Als belangrijkste reden hiervoor geven zij aan dat alles duurder is geworden (83%). Daarnaast geeft 42% aan niet rond te kunnen komen door te weinig inkomsten. Ook geeft ruim een derde aan niet te kunnen rondkomen door hoge vaste lasten. Slechts 3% geeft aan niet te kunnen rondkomen omdat ze makkelijk geld uitgeven. Meer dan 20% geeft aan dat er andere redenen zijn, zoals onvoorziene kosten, vervoerskosten, schulden en dat de uitkering niet mee stijgt met de inflatie¹⁸. De meerderheid van de respondenten (80%) geeft aan niet alles te kunnen doen omdat ze er geen geld voor hebben. Ook geeft tweederde aan zorgen te hebben over zijn financiële situatie. Ruim de helft komt iedere maand geld tekort. Vier op de tien respondenten ervaart dat de regelingen van de gemeente hen helpt bij het rondkomen (40%), hoewel 13% het hiermee oneens is. Daarnaast beantwoordt 47% deze stelling met 'neutraal'; van deze groep is niet vast te stellen welke invloed zij van de regelingen ervaren.¹⁹

¹⁸ KWIZ (2023) "Rapport Behoeftetepeiling minima – Gemeente Woudenberg" p.15-16

¹⁹ KWIZ (2023) "Rapport Behoeftetepeiling minima – Gemeente Woudenberg" p.17

1.6 Schuldhulpverlening

De minimaregelingen verzachten de gevolgen van armoede. Dit voorkomt niet altijd dat inwoners in de schulden belanden. Voor mensen met schulden hebben we dienstverlening van de schuldhulpverlening ingericht. Schuldhulpverlening valt weliswaar niet onder de minimaregelingen maar heeft hier wel veel raakvlakken mee aangezien het beide ondersteuning biedt aan inwoners met financiële problemen.

Inwoners met (hoge) schulden kunnen schuldhulpverlening aanvragen. In de schuldhulpverleningstrajecten worden afspraken gemaakt met de schuldeisers. Een deel van de schulden wordt afbetaald aan de schuldeisers. Het restant wordt door de schuldeisers kwijtgescholden. De hoogte van de afbetaling wordt bepaald aan de hand van wat de schuldenaar reëel kan terugbetalen gedurende de periode dat het schuldhulpverleningstraject duurt. Tijdens deze periode kan de schuldenaar (verplicht of vrijwillig) in budgetbeheer. De budgetbeheerder beheert een deel van de inkomsten en uitgaven van de schuldenaar en betaalt de schulden en vaste lasten van de rekening. De schuldenaar ontvangt periodiek een bedrag waarvan hij of zij kan leven. Schuldhulpverlening en budgetbeheer wordt voor de gemeente Woudenberg uitgevoerd door PLANgroep.

Naast de schuldhulpverleningstrajecten kunnen inwoners ondersteuning krijgen bij het organiseren van hun financiële administratie door IDH Schuldhulpmaatje en de Formulierenbrigade. Ondernemers kunnen ondersteuning krijgen door Menzing en Partners. Daarnaast voert de gemeente Woudenberg het project Vroeg Eropaf uit om inwoners met betalingsachterstanden op tijd in beeld te krijgen en hulp aan te bieden.

Landelijke en lokale ontwikkelingen

De schuldhulpverleningstrajecten zijn sinds 1 juli 2023 verkort van drie jaar naar anderhalf jaar. Hierdoor zijn de schulden eerder afbetaald en kunnen de schuldenaren hun leven eerder weer schuldenvrij oppakken. Demissionair Minister Carola Schouten voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen verwacht dat inwoners met problematische schulden zich eerder aanmelden vanwege de verkorte periode. Zij heeft in een kamerbrief aangegeven dat ze de drempel naar gemeentelijke schuldhulpverlening wil verlagen zodat de schulden niet opstapelen. Daarnaast wordt onderzocht hoe gegevensuitwisseling en digitalisering de schuldhulpverlening kan versnellen en verbeteren waardoor signalen eerder kunnen worden uitgewisseld en de inwoner eerder geholpen kan worden.²⁰

Landelijke ontwikkeling: saneringskredieten

Een relatief recente landelijke ontwikkeling zijn saneringskredieten. Saneringskredieten bieden een alternatief voor schuldhulptrajecten. Met saneringskredieten worden schulden bij schuldeisers aan het begin van het traject in een keer volledig afgelost. Een sociale kredietbank verstrekt hiertoe een saneringskrediet. De schuldenaar moet het verleende krediet aflossen aan de kredietbank en heeft dus maar één schuldeiser. Hierdoor heeft de schuldenaar minder administratieve lasten en meer schuldruimte. Ook de schuldhulpverlener heeft minder administratieve lasten waardoor er meer gewerkt kan worden aan coaching en begeleiding van de klant. Hierdoor kan de klant aan andere zaken werken, zoals werk en opleiding. Bij schuldbemiddeling wordt bovendien de aflossing van de klant hoger naarmate het inkomen van de klant hoger wordt. De gemeente staat garant voor het krediet dat verschaft wordt door de kredietbank. 97% van de klanten lost het saneringskrediet volledig af. Gemeenten kunnen via de kredietbanken ook gebruik maken van het Waarborgfonds. Het Waarborgfonds is een verzekering tegen wanbetaling van de schulden van de schuldenaar. Per traject bedragen de kosten hiervoor 1% van het totale schuldbedrag. De kosten worden betaald door de gemeente. Gemeenten kunnen een door de gemeente zelf bepaald maximaal aantal

²⁰ [Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid \(2023\) 'Stand van zaken implementatieplan Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden'](#).

saneringskredieten inzetten en/of bij een maximaal bedrag aan schuld een saneringskrediet inzetten. Gemeente Woudenberg verstrekt momenteel geen saneringskredieten.²¹ Om saneringskredieten aan te bieden moet er een contract aangegaan worden met een sociale kredietbank. Kredietbank Nederland is actief in de provincie Utrecht. Het proces om hierbij aan te sluiten als gemeente kan een paar maanden duren. Het college van burgemeester en wethouders kan hiertoe besluiten.

Lokale dienstverlening

Aantal Schuldhulpverleningstrajecten in Woudenberg in 2022

Begin 2022 waren er 16 openstaande schuldhulpverleningstrajecten. Eind 2022 waren er nog 14 openstaande trajecten. Er zijn 3 nieuwe minnelijke schuldhulptrajecten gestart in 2022. Minnelijke schuldhulpverleningstrajecten zijn trajecten die zonder tussenkomst van een rechter zijn overeengekomen tussen de schuldenaar en de schuldeiser. Hierin wordt bemiddeld door PLANgroep. Twee trajecten zijn in 2022 positief beëindigd en 2 zijn beëindigd omdat de klant zich niet aan de afspraken heeft gehouden. Daarnaast is er bij 1 dossier het wettelijke saneringstraject ingezet. Een wettelijk saneringstraject is geen saneringskrediet. Bij een wettelijk saneringstraject is er een tussenkomst door de rechter. Dit gebeurt vaak wanneer één of meerder schuldeisers niet akkoord gaan met de minnelijke schuldregeling. Voor de schuldhulpverlening is er geen inkomensgrens omdat iedereen problematische schulden kan oplopen, ook als er een hoog inkomen is. Circa 55% van de inwoners die in een schuldhulpverleningstraject zitten ontvangen inkomen uit loon, circa 9% uit een bijstandsuitkering, circa 9% uit een andere uitkering en circa 27% uit overig.

Interkerkelijke Diaconale Hulpverlening (verder IDH) Schuldhulpmaatje en de Formulierenbrigade

IDH Schuldhulpmaatje begeleidt inwoners van de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg met (dreigende) financiële problemen naar financiële zelfredzaamheid. IDH Schuldhulpmaatje is opgezet vanuit een aantal kerken in Woudenberg, Scherpenzeel en Renswoude. De begeleiding van IDH Schuldhulpmaatje is niet beperkt tot kerkleden maar ook toegankelijk voor niet-kerkleden. De vrijwilligers, die een training hiervoor hebben gevolgd, ondersteunen de inwoners met het op orde brengen van de financiële administratie, het regelen van schulden en budgetcoaching. In 2022 zijn er 22 inwoners uit Woudenberg aangemeld bij Schuldhulpmaatje waarvan er 4 zijn afgewezen. Er zijn 10 inwoners aangemeld door CDKS, 1 door VluchtelingenWerk, 5 vanuit uitdeschulden.nu Woudenberg, 1 door PLANgroep, 4 inwoners hebben zich telefonisch aangemeld, 3 via de folder van IDH en 1 via het contactformulier. Met de overloop van de trajecten van 2021 zijn er in 2022 totaal 31 inwoners van Woudenberg begeleid.

De formulierenbrigade helpt mensen met het lezen, begrijpen en invullen van formulieren voor allerlei regelingen. Woudenbergers kunnen om de twee weken op vrijdag tussen 10:00 en 11:00 terecht bij de formulierenbrigade in het Cultuurhuis.

Vroeg Eropaf

Na invoering van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening in 2021 kunnen mensen met betalingsachterstanden eerder in beeld gebracht worden. In Woudenberg wordt dit gedaan met het project Vroeg Eropaf. Betalingsachterstanden bij woningverhuurders, energieleveranciers, waterleveranciers en de zorgverzekeraars worden doorgegeven aan de gemeente via een online portaal. De Schuldhulpverlener van PLANgroep en een medewerker van het Sociaal Team nemen vervolgens contact op met de inwoner om hulp aan te bieden. Afhankelijk van het aantal signalen, de hoogte van de signalen en het type signaal wordt er telefonisch, per brief, via een huisbezoek of een combinatie van voorgaande contact gezocht met de inwoner. Wanneer de inwoner hulp accepteert worden de incasso's (tijdelijk) opgeschort. Naar aanleiding van de gestegen energieprijzen en hoge inflatie zijn er vanaf februari 2023 extra uren ingezet voor de schuldhulpverlener van PLANgroep. Hierdoor kan er vaker en op meer manieren contact opgenomen worden met de inwoner.

²¹ [NVVK \(2023\) 'Factsheet: Saneringskrediet & Sociale Kredietbanken Nederland' p. 2](#)

In 2022 is er 134 keer contact opgenomen met Woudenbergers naar aanleiding van een signaal van een betalingsachterstand. In 15 gevallen is er contact geweest met de schuldenaar, ofwel in 11% van de gevallen. In de overige 119 gevallen is er geen contact geweest. Deze inwoners hebben niet gereageerd op de contactverzoeken via de telefoon, de brief of het huisbezoek. Inwoners met schulden openen in veel gevallen de brieven niet meer of nemen de telefoon niet op omdat zij vaak worden benaderd door schuldeisers. Landelijk leidt 18% van de matches tot contact met de inwoner.²² Hierdoor lijkt het dat in Woudenberg een signaal minder vaak leidt tot een contactmoment dan elders in het land. Een signaal is echter anders dan een match, daarom kunnen deze cijfers niet met elkaar vergeleken worden. Immers, bij matches is er een combinatie van signalen en wordt er vaak op meerdere manieren van contact ingezet, waaronder een huisbezoek. Een signaal kan ook een eenmalige kleine betalingsachterstand zijn. In dat soort gevallen wordt er alleen een brief verstuurd. Hierdoor zijn de contactmomenten op basis van signalen niet te vergelijken met contactmomenten op basis van matches.

Bijstand voor zelfstandigen (bbz)

Zelfstandige ondernemers met schulden of (tijdelijk) weinig inkomen kunnen geen aanspraak maken schuldhelpverlening omdat zij een onderneming hebben. Zij komen wel in aanmerking voor de bijstand voor zelfstandigen (bbz). Gevestigde ondernemers kunnen een beroep doen op een periodieke uitkering en/of bedrijfskrediet als het bedrijf levensvatbaar is. Startende ondernemers kunnen een bbz uitkering ontvangen als het bedrijf levensvatbaar is. Mensen die vanuit de bijstand een bedrijf op willen zetten, kunnen hun uitkering behouden. De bbz wordt uitgevoerd door gemeente Barneveld.

Menzing en Partners

Ondernemers met (hoge) schulden hebben vaak een complexere administratie dan particulieren. De hulp van IDH Schuldhelpmaatje is dan niet toereikend. Menzing en Partners biedt ondernemers onafhankelijk advies over o.a. het voortzetten of stoppen van de onderneming en het toeleiden naar schuldhelpverlening of de bbz. In 2022 is 1 ondernemer geholpen door Menzing en Partners.

1.6 Conclusie en aanbevelingen.

Conclusie

Gemeenten hebben de mogelijkheid om inwoners met een laag inkomen te ondersteunen met de gemeentelijke minimaregelingen. Deze regelingen zijn aanvullend op de landelijke inkomensondersteuning van het Rijk, waaronder het uitkeringen- en toeslagenstelsel. De gemeentelijke regelingen zijn een klein onderdeel van inkomensondersteuning ten opzichte van de landelijke regelingen.

Vanwege de hoge energiekosten en de inflatie heeft het demissionair kabinet in 2023 incidentele en structurele koopkrachtmaatregelen getroffen. Aangezien de maatregelen in 2024 deels vervallen, heeft het demissionair kabinet een nieuw pakket van maatregelen getroffen. In Woudenberg is het aantal inwoners met een laag inkomen lager dan in vergelijkbare gemeenten. Ook het aantal kinderen dat opgroeit in huishoudens met een laag inkomen is lager dan in vergelijkbare gemeenten.

De helft van de ondervraagden van de enquête van KWIZ geeft aan dat zij elke maand tekort komt. Tweederde geeft aan dat zij financiële zorgen heeft. De stijgende prijzen zijn de grootste oorzaak voor inwoners om niet rond te komen. Andere redenen zijn te weinig inkomsten, hoge vaste lasten en levensgebeurtenissen.

²² [Divosa \(2023\) 'Monitor Vroegsignalering Schulden: gemiddelde jaarcijfers 2022'](#)

Gemeente Woudenberg biedt veelal dezelfde regelingen aan als andere gemeenten van soortgelijke grootte. Het Kindpakket en de verenigingsactiviteiten zijn ruimhartig, waar de vergoedingen voor zorgkosten beperkt is. Een klein gedeelte van de respondenten van de enquête geeft aan dat de minimaregelingen helpen met het rondkomen. Veel respondenten geven aan dat de minimaregelingen ervoor zorgen dat hun kinderen kunnen meedoen aan activiteiten op school en dat het helpt hun kinderen gezond op te laten groeien (zie hoofdstuk 2).

Voor inwoners die in de schulden belanden is er naast de schuldhulpverlening ook ondersteuning bij lichte schulden door IDH Schuldhulpmaatje en ondersteuning voor zelfstandige ondernemers. Momenteel biedt gemeente Woudenberg alleen minnelijke schuldhulpregelingen aan en geen saneringskredieten. Bij een saneringskrediet heeft de schuldenaar maar één schuldeiser.

Aanbevelingen:

- Wanneer dit passend is voor de schuldenaar, biedt als gemeente saneringskredieten aan in plaats van minnelijke schuldhulptrajecten.
- Onderzoek best practices van Vroeg Eropaf projecten in andere gemeenten en pas waar mogelijk het Vroeg Eropaf project hierop aan.

Hoofdstuk 2: Doeltreffendheid van de minimaregelingen.

De minimaregelingen zijn bedoeld om de gevolgen van armoede te verzachten en ervoor te zorgen dat inwoners mee kunnen doen in de maatschappij. De doeltreffendheid van de minimaregelingen is niet alleen afhankelijk van het vrij te besteden bedrag dat de inwoners overhouden maar ook van de mate waarin het voldoet aan de behoeften van de inwoners. Verschillende doelgroepen hebben namelijk verschillende wensen en bepaalde doelgroepen hebben een verhoogd risico om in de financiële problemen te belanden.

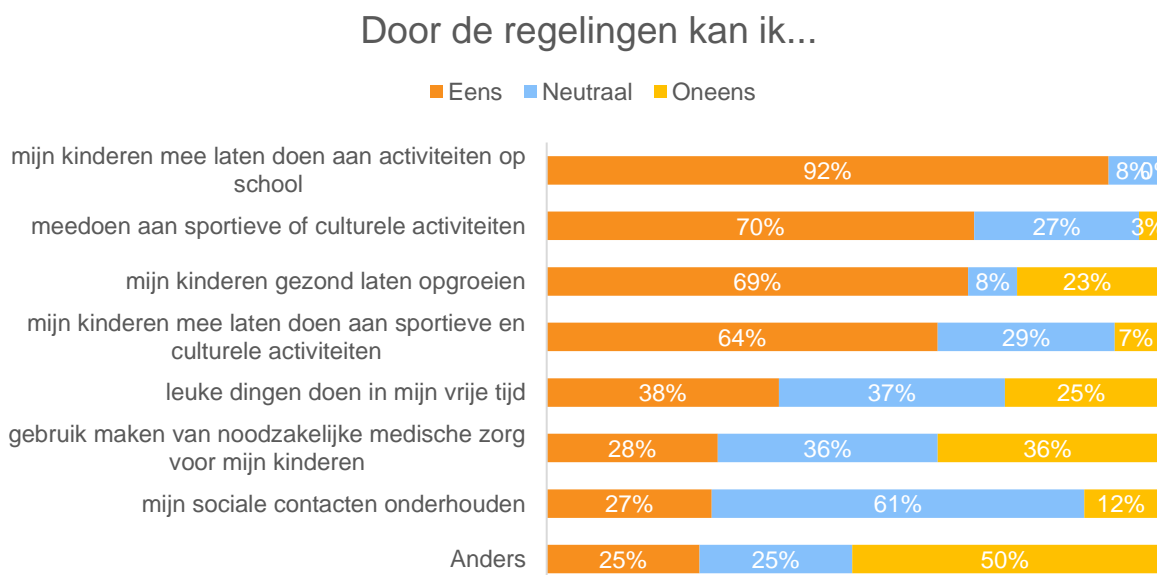
In dit hoofdstuk wordt in beeld gebracht wat de effecten zijn van de huidige minimaregelingen op onder andere het vrij te besteden inkomen en het effect van de regelingen op de gezondheid, de maatschappelijke participatie, het sociale netwerk en deelname aan sport. Daarnaast wordt in kaart gebracht wat de wensen zijn van de doelgroep en welke doelgroepen een verhoogd risico lopen om in de financiële problemen te komen. Tot slot wordt in kaart gebracht welke mate van complexiteit en toegankelijkheid de doelgroep ervaart bij het aanvragen van bijdrage vanuit de minimaregelingen en de behandeling van die aanvraag.

2.1 Effecten van de minimaregelingen

KWIZ heeft een enquête uitgezet onder de doelgroep van de minimaregelingen om in beeld te brengen wat de effecten en behoefte van de doelgroep is. Een deel van de effecten kunnen inzichtelijke worden gemaakt door het analyseren van het effect op het vrij besteedbaar budget (zie hoofdstuk 2.2). Door het vrij besteedbaar budget te analyseren wordt echter niet inzichtelijk gemaakt hoe mensen de minimaregelingen ervaren en wat voor effect het heeft op hun leven. Daarom heeft KWIZ de doelgroep ondervraagd over de effecten die de minimaregelingen hebben op bijvoorbeeld maatschappelijke participatie, gezondheid en het sociale netwerk.

In de enquête van de KWIZ is aan de ondervraagden een aantal stellingen voorgelegd over de effecten van de regelingen. In onderstaande grafiek zijn de resultaten weergegeven.

Figuur 2.1: De effecten van de minimaregelingen op maatschappelijke participatie, gezondheid en sociale contacten. (Bron KWIZ)

Een meerderheid van de kinderen kan door de kindregelingen meedoen aan activiteiten op school (92%) en aan sportieve en culturele activiteiten (70%). Ook geeft 69% aan dat ze hun kinderen gezond kunnen laten opgroeien door de regelingen. 70% van de respondenten geeft ook aan zelf

door de regelingen betreffende verenigingsactiviteiten mee te kunnen doen aan sportieve en culturele activiteiten.²³ Uit de enquête en gesprekken met CDKS blijkt overigens dat de hoogte van de vergoedingen niet altijd meer aansluit bij de kosten. Zo geeft een aantal respondenten van de enquête bij de tips en adviezen aan dat de hoogte van de vergoedingen niet meer aansluit bij de gestegen prijzen.²⁴ Daarnaast geeft CDKS bijvoorbeeld aan dat de vergoedingen die verstrekt worden voor sportactiviteiten een gemiddeld lidmaatschap van een sportschool niet meer dekken. Ook zijn er nu zaken nodig die voorheen nog niet nodig waren, zoals laptops voor kinderen voor school of voor de inburgeringscursus. Eén laptop per huishouden is namelijk niet meer voldoende wanneer er meerdere kinderen in het huishouden zijn die een laptop nodig hebben voor school. Ook voor de inburgeringscursussen is het nu nodig dat de cursisten over een laptop beschikken. Deze kunnen zij momenteel niet aanvragen.

Bij de overige stellingen zijn de antwoorden meer verdeeld. Een gedeelte van de respondenten (38%) heeft 'eens' of 'neutraal' geantwoord bij de stelling dat ze door de regelingen leuke dingen kunnen doen in hun vrije tijd. Van de ouders geeft 28% aan dat ze door de regelingen niet beter in staat zijn om noodzakelijke medische zorg voor hun kinderen te krijgen. Opvallend is dat de meerderheid (61%) neutraal is over de stelling dat ze door de regelingen sociale contacten kunnen onderhouden.

2.2 Vrij besteedbaar budget met en zonder minimaregelingen voor Woudenbergse huishoudens

KWIZ heeft onderzoek gedaan naar het vrij besteedbaar budget van inwoners met een laag inkomen. Hierbij worden de inkomsten afgezet tegen de gemiddelde kosten van bepaalde typen huishoudens. Alle huishoudtypen zouden gemiddeld rond moet kunnen komen volgens het onderzoek. Dit wijkt af van de bevindingen van de Commissie Sociaal Minimum die stelt dat huishoudens maandelijks honderden euro's tekort komen. De Commissie is ingesteld naar aanleiding van een aangenomen motie van Tweede Kamerlid Omtzigt. De opdracht van demissionair Minister Schouten was om te onderzoeken wat verschillende huishoudtypen nodig hebben om rond te kunnen komen en mee te kunnen doen aan de maatschappij.²⁵

In de Commissie Sociaal Minimum wordt de stelling geponeerd dat 'huishoudens met een laag inkomen de komende jaren tot honderden euro's tekort gaan komen iedere maand'. Dit wijkt af van de resultaten van KWIZ vanwege onderstaande redenen.

- 1) De Commissie Sociaal Minimum rekent een extra bedrag mee voor tegenvallers (afhankelijk van het huishoudtype gaat het om 3, 6 of 9 procent bovenop de reguliere uitgaven); oftewel een zekere marge voor onvoorziene omstandigheden. Dit extra bedrag komt bovenop de bedragen voor reserveringsuitgaven, huishoudelijke uitgaven en het minimumbudget voor sociale participatie van het Nibud, zoals in voorliggende inkomenseffectrapportage doorgerekend. Het uitgavenbedrag ligt hiermee, afhankelijk van het huishoudtype, circa 50 tot 300 euro hoger op bijstandsniveau.
- 2) De Commissie Sociaal Minimum rekent een ondergrens mee voor het gemiddelde totaalbedrag aan lokale regelingen waar minimahuishoudens aanspraak op kunnen maken, terwijl in voorliggende inkomenseffectrapportage de specifieke minimaregelingen worden doorgerekend. In de gemeente Woudenberg ligt het bedrag waar huishoudens aanspraak op kunnen maken hoger. Ter illustratie: een paar met twee kinderen van 14 en 16 jaar kan

²³ KWIZ (2023) "Rapport Behoeftepeiling minima – Gemeente Woudenberg" p.14

²⁴ KWIZ (2023) 'Evaluatie Minimaregelingen Gemeente Woudenberg' p.33

²⁵ [SCP \(2023\) 'Advies Commissie sociaal minimum: landelijke aanpak bestaanszekerheid](#)

volgens de berekeningen van de Commissie Sociaal Minimum aanspraak maken op een gemiddeld bedrag van € 160 aan gemeentelijke regelingen, in Woudenberg ligt dit op € 425 (exclusief energietoeslag: € 317). Dit verschil in totaalbedrag aan gemeentelijke regelingen verschilt per huishoudtype: voor huishoudens met kinderen is het verschil groter dan voor huishoudens zonder kinderen.

- 3) Tot slot: voor de kostenposten en inkomsten is in deze inkomenseffectrapportage, waar mogelijk, gewerkt met lokale bedragen zoals van toepassing in Woudenberg. Bijvoorbeeld de huurprijs, huurtoeslag, gemeentelijke- en waterschapsheffingen alsook de gemeentelijke regelingen. Dit betekent dat de resultaten kunnen afwijken van het rapport van de Commissie Sociaal Minimum, waarin gewerkt wordt met gemiddelden.

Het budget dat na aftrek van de uitgaven overblijft is het zogenaamde vrij besteedbaar budget. Dit kan worden uitgegeven aan sociale en recreatieve activiteiten, in die zin is dit het bedrag waarvan mensen kunnen meedoen. Voor deze vrije bestedingen is eveneens uitgegaan van het normbedrag dat het Nibud per huishoudtype hanteert.

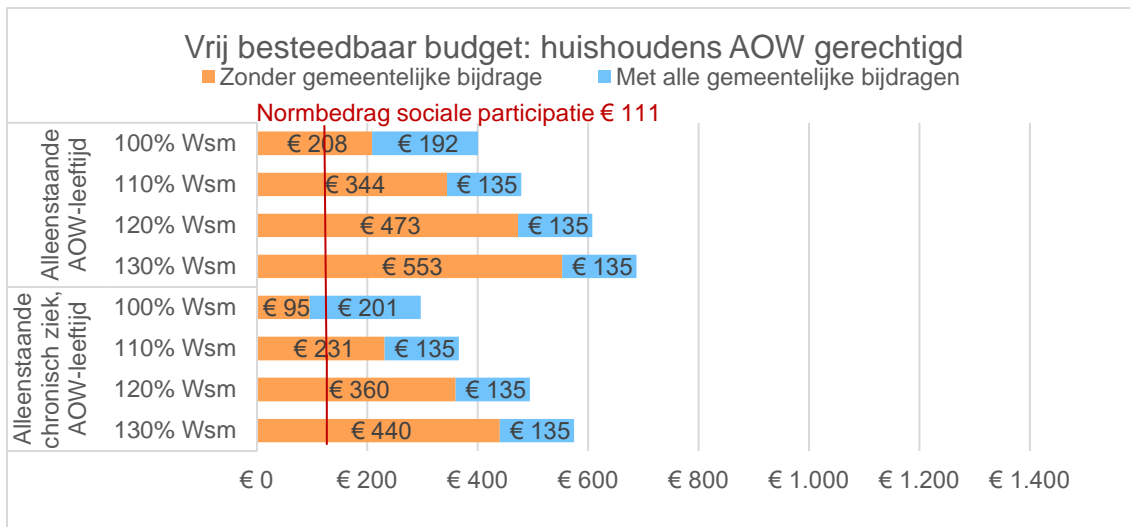
De uitgaven die meegenomen zijn gecategoriseerd naar:

- Vaste lasten. Dit zijn uitgaven die regelmatig terugkomen. Voorbeelden zijn huur, energiekosten verzekeringen;
- Reserveringsuitgaven. Dit zijn uitgaven die niet regelmatig voorkomen en waarvan de hoogte vooraf niet bekend is. Voorbeelden zijn kosten voor inventaris, kleding en het eigen risico voor de zorgverzekering;
- Huishoudelijke uitgaven. Dit zijn terugkerende uitgaven aan voeding, persoonlijke verzorging en dergelijke;
- Werkgerelateerde uitgaven. Dit zijn uitgaven die gemaakt worden als een persoon werkt. Voorbeelden zijn de kosten van woon-werkverkeer en werkkleding.

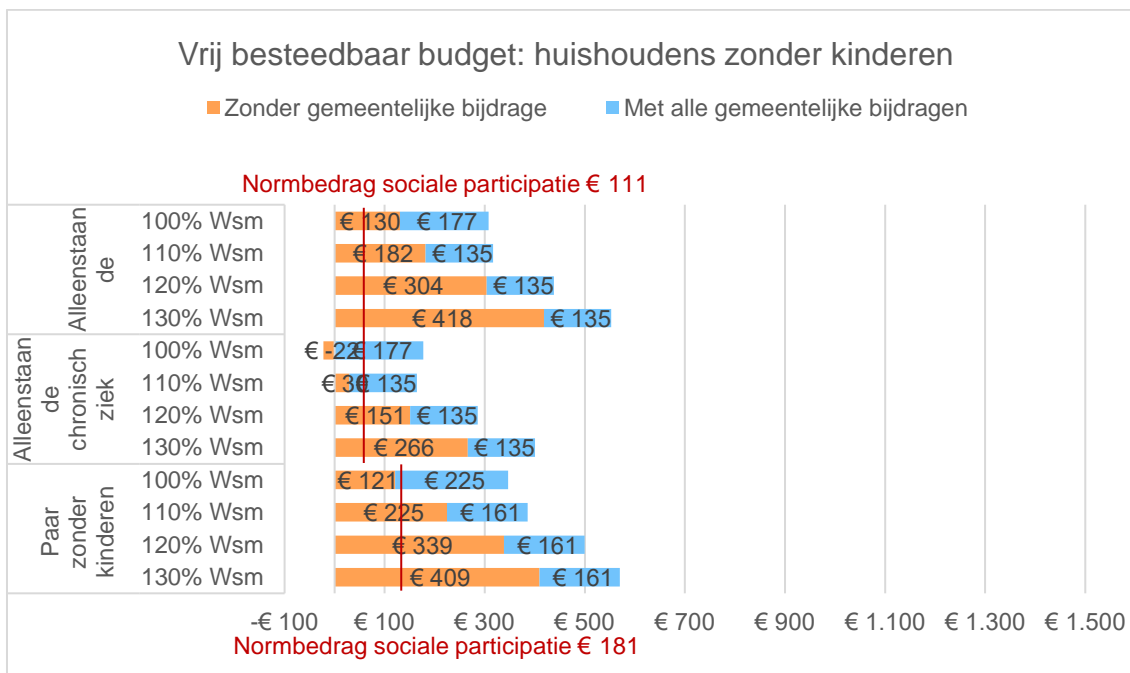
Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de huur en gemeentelijke belastingen. De andere bedragen zijn gebaseerd op normbedragen en berekeningen van het Nibud. De uitgaven betreffen de minimale bedragen die huishoudens nodig hebben om in bepaalde kosten te kunnen voorzien. Het is mogelijk dat een huishouden maandelijks meer of minder uitgeeft dan de (norm)bedragen waarmee in deze rapportage wordt gerekend, bijvoorbeeld omdat het huishouden een ander bedrag per maand reserveert voor onregelmatige uitgaven. Individuele situaties kunnen daarom afwijken van de begrotingen zoals opgenomen in deze rapportage.

In onderstaande grafieken staat het vrij te besteden bedrag voor verschillende huishoudens met en zonder gemeentelijke regelingen. De verticale rode lijn in de grafieken geeft aan wat nodig is om rond te komen inclusief sociale participatie. De grafieken zijn gebaseerd op de cijfers van 2022. Vanwege de koopkrachtmaatregelen van het Rijk kan dit afwijken van het vrij besteedbaar budget in 2025

Grafiek 2.2: Maandelijks vrij besteedbaar budget, AOW-gerechtigde huishoudens in Woudenberg. (Bron KWIZ)

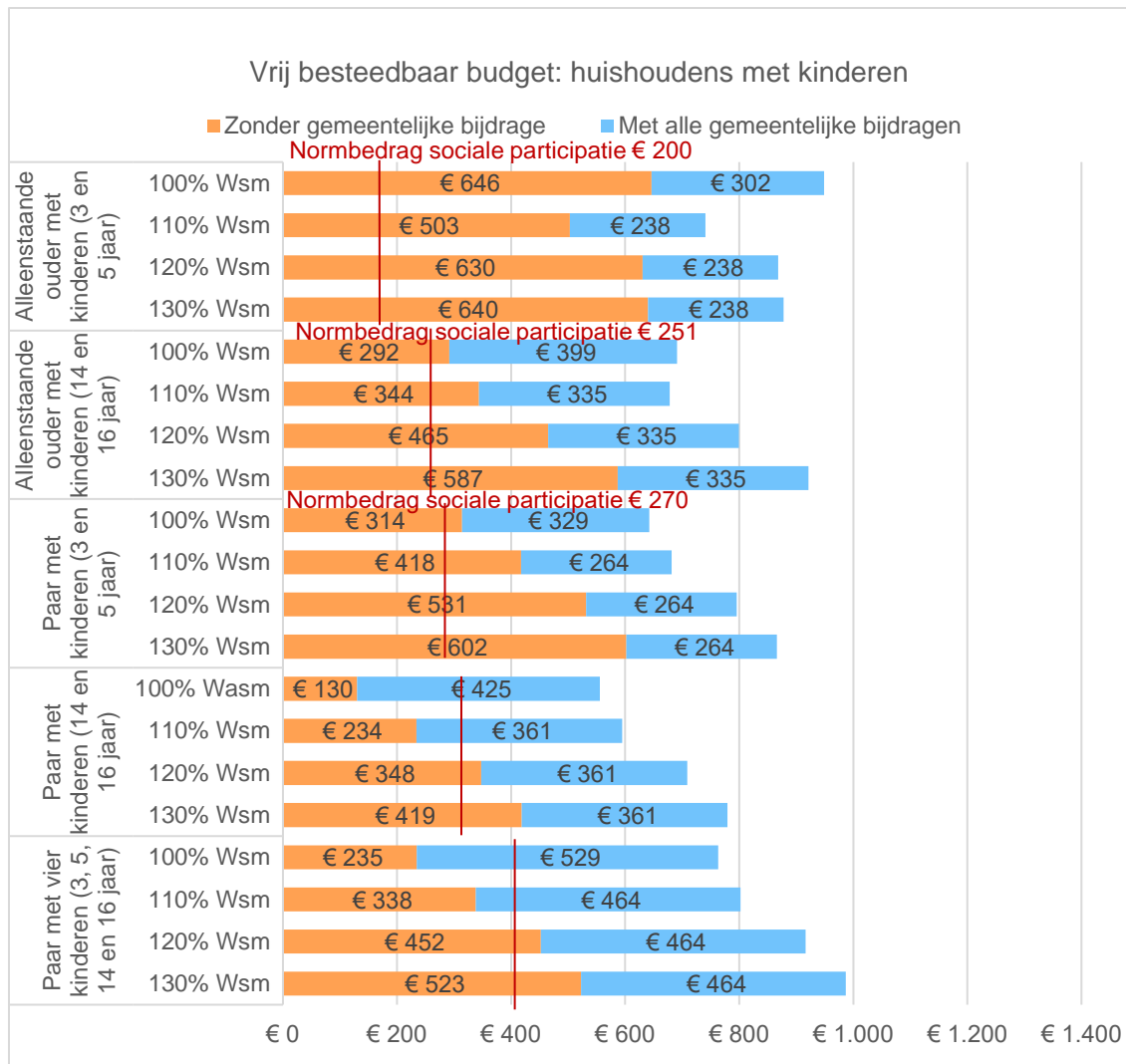
Grafiek 2.3: Maandelijks vrij besteedbaar budget, huishoudens zonder kinderen in Woudenberg (Bron KWIZ)

Uit het onderzoek van KWIZ blijkt dat in Woudenberg paren met oudere kinderen, alleenstaanden met hoge zorgkosten en chronisch zieke alleenstaande inwoners met een AOW uitkering niet rond kunnen komen zonder gemeentelijke regelingen. Vanwege de relatief hoge vergoedingen van de kindregelingen van gemeente Woudenberg is het vrij te besteden bedrag van huishoudens met kinderen juist hoog ten opzichte van huishoudens zonder kinderen. De regelingen voor kinderen vergoeden maximaal €600 tot €700 per kind (afhankelijk van de leeftijd). In andere gemeente is op jaarbasis een bijdrage van gemiddeld €200 tot €250 gebruikelijk.²⁶ Daarentegen zijn de regelingen voor chronisch zieken en hoge zorgkosten beperkt (zie voor een toelichting hoofdstuk 2.5). Hierdoor is het vrij te besteden budget van chronisch zieken en inwoners met hoge zorgkosten laag t.o.v. andere huishoudtypen als alle regelingen gebruikt worden.

²⁶ KWIZ (2023) 'Evaluatie Minimaregelingen Gemeente Woudenberg' p.9

Grafiek 2.4: Maandelijks vrij besteedbaar budget huishoudens met kinderen in Woudenberg (Bron KWIZ)

Werken vanuit de bijstand

Wanneer huishoudens in de gemeente Woudenberg vanuit de bijstand gaan werken, gaan zij er in totaal inkomen altijd op vooruit ten opzichte van de bijstandssituatie (mits zij in voorkomende situaties gebruikmaken van alle Rijkstoelagen en gemeentelijke minimaregelingen).

Het totaal inkomen van een werkend persoon bestaat uit het netto-inkomen (inclusief vakantietoelage), landelijke toeslagen en gemeentelijke regelingen. Er is echter niet altijd sprake van méér inkomensgroei als een persoon vanuit de bijstand aan het werk gaat en (substantieel) meer gaat verdienen dan het wettelijk sociaal minimum. Landelijke toeslagen lopen namelijk trapsgewijs terug bij een stijgend inkomen en het recht op gemeentelijke regelingen vervalt. Alle (voorbeeld)huishoudens kunnen inkomensvoortgang tegemoetzien wanneer hun loon stijgt naar 110%, 120% of 130% van de bijstandsnorm.

Tegelijkertijd ervaren niet alle huishoudtypen dezelfde mate van procentuele inkomensgroei. Relatief gezien gaan alleenstaanden en alleenstaande ouders met kinderen tot 18 jaar er het meest op vooruit bij ieder hoger loon, meer dan paren met of zonder kinderen tot 18 jaar. Paren met of zonder kinderen tot 18 jaar krijgen namelijk sneller en méér dan de andere huishoudtypen te maken met een daling van de toeslagen van het Rijk; de groei van het inkomen wordt hierdoor gedempt. Wel

hebben zij op ieder inkomensniveau tussen 100% en 130% van de bijstandsnorm meer totaal inkomen dan in de bijstand en gaan zij er op ieder hoger inkomensniveau meer op vooruit.²⁷ Indien de gemeentelijke regelingen een geleidende schaal zouden hanteren, ofwel hoe hoger het inkomen hoe lager de vergoeding, zou de beloning voor het inkomen relatief afnemen. Dit omdat het inkomen groeit waar de vergoedingen van de minimaregelingen daalt, waardoor het huishouden er relatief niet veel op vooruit gaat. Maar dit is niet het geval.

De grootste inkomensterugval vindt plaats wanneer de regelingen van het Rijk, zoals bijvoorbeeld zorg-, kind- en huurtoeslagen sterk verminderen of volledig wegvallen. Aangezien gemeente Woudenberg een inkomensgrens van 130% van de bijstand hanteert, geldt dit niet voor de doelgroep van de minimaregelingen. Huishoudens met een inkomen onder de 130% van de bijstandsnorm hebben namelijk een inkomen dat onder de inkomensgrenzen van de toeslagen vallen. Een verhoging van het inkomen tot 130% van de bijstandsnorm kan daarom wel leiden tot een verlaging van de rijkstoelagen maar niet het volledig wegvallen van de gemeentelijk toeslagen. Hierdoor komt een grote inkomensterugval niet voor wanneer een huishouden meer inkomen krijgt, zolang het inkomen onder de 130% van de bijstandsnorm blijft. Boven de 130% van de bijstandsnorm hebben inwoners überhaupt geen recht op de minimaregelingen.

2.3 Groepen met hoog risico op financiële problemen.

Niet alleen inwoners met een laag inkomen, maar iedereen kan in de financiële problemen komen door allerlei omstandigheden en gebeurtenissen. Bepaalde groepen hebben echter een hoger risico. Mensen met een bijstandsuitkering en werkenden met een laag inkomen en onzeker werk (flex-contracten) hebben bijvoorbeeld een grotere kans om in armoede terecht te komen. Persoonlijke kenmerken, zoals een lage opleiding, zonder (verdienende) partner, migratieachtergrond en beperkte financiële vaardigheden, verhogen tevens het risico op financiële problemen. Daarnaast is er een aantal specifieke groepen die vaker financiële problemen hebben. De specifieke groepen die relevant zijn voor Woudenberg zijn onderstaand benoemd.

Werkende armen

Door de hoge inflatie en energieprijzen komt een stijgende groep van mensen in de financiële problemen. Dit betreft niet alleen mensen die een uitkering krijgen, maar ook mensen die werken. Vooral parttime werkende mensen met een laag loon hebben vaak een laag inkomen. Door de verhoging van de inkomensgrens van 110% (met uitzondering van de kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen) naar 130% van de bijstandsnorm in 2023 is de doelgroep van de minimaregelingen gegroeid. Volgens de data van KWIZ is in Woudenberg de groep huishoudens met uit loon of zzp-werk gestegen van 51 huishoudens naar 109 huishoudens door de verhoging van de inkomensgrens. Werkende armen zijn vaak niet bekend bij de gemeente omdat zij geen uitkering ontvangen. Dit is tevens een groep die zelf ook niet bekend is met de minimaregelingen.

Statushouders en anderstaligen

Uit onderzoek van de Nationale Ombudsman blijkt dat statushouders financieel kwetsbaar zijn.²⁸ Deze groep loopt een verhoogd risico om langdurig financieel in de problemen te komen. Dit komt door een gebrek aan kennis van het Nederlandse systeem en de Nederlandse taal. Daarnaast hebben ze vaker geen, laag betaald of onzeker werk.²⁹ Wanneer statushouders een woning krijgen, ontvangen ze inrichtingskrediet als lening en maken zij extra kosten voor gezinshereniging, taallessen

²⁷ KWIZ (2023) 'Evaluatie Minimaregelingen Gemeente Woudenberg' p. 29

²⁸ [Nationale Ombudsman \(2022\) 'Reflectie: Sociale minima in de knel' p.8](#)

²⁹ [Wijzer in gelzaken \(2020\) 'Financieel kwetsbaar: literatuuronderzoek naar groepen in een financieel kwetsbare positie' p. 2](#)

daarbij ontbreekt het hen aan een financiële buffer.³⁰ Zij beginnen hun zelfstandig leven buiten een asielzoekerscentrum dus met schulden en een gebrekkig inkomen.

Van de 96 huishoudens met een bijstandsuitkering hebben circa 55 huishoudens een achtergrond als statushouder. Hiervan hebben ongeveer 30 huishoudens meer dan 5 jaar een verblijfsvergunning en 25 huishoudens minder dan 5 jaar. Landelijk is na vijf jaar 45% van de statushouders aan het werk uitgaande van de statushouders die in 2014 zijn gehuisvest. In 2019 waren de banen voor 86% deeltijdbanen en 92% van de mensen had een tijdelijk contract.³¹ Door het hoge aandeel in tijdelijke contracten hebben statushouders een verhoogd risico op het verliezen van een baan. Door het hoge aandeel in deeltijdwerk zijn de inkomsten van statushouders beperkt.³²

De maatschappelijke partners in Woudenberg hebben tijdens het Werkatelier Armoede onderstreept dat statushouders financieel kwetsbaar zijn.

Jongeren tot 21 jaar met een bijstandsuitkering

Jongeren tot 21 jaar vormen in de Participatiewet een aparte groep. Zij ontvangen in 2023 een bijstandsuitkering van netto €295 voor alleenstaanden en €590 voor gehuwden of samenwonenden.³³ Ouders zijn verantwoordelijk voor de kosten van de verzorging en opvoeding tot hun kind(eren) 21 jaar zijn, ook wel de onderhoudsplicht genoemd. Ouders komen niet in alle gevallen of in mindere mate deze plicht na. Hierdoor kunnen jongeren met een bijstandsuitkering vaak niet rondkomen of zelfstandig wonen.³⁴ Ook het minimumloon van jongeren, dat lager is dan voor 21 jaar en ouder, is ontoereikend om van rond te komen. Jongeren onder de 21 jaar hebben dan ook niet de financiële ruimte om voor toekomstige uitgaven zoals witgoed of inventaris te sparen. Jongeren werden dan ook tijdens het Werkatelier Armoede genoemd als kwetsbare groep.³⁵ In Woudenberg zijn er 10 jongeren onder de 21 jaar met een bijstandsuitkering.

Huishoudens met hoge zorgkosten

Inwoners met een chronische ziekte of een beperking hebben vaak hoge zorgkosten. Naast de zorgpremie en het eigen risico, zijn er ook allerlei zorgkosten die mensen zelf moeten betalen zoals medicatie, fysiotherapie, hulpmiddelen en vervoer naar zorgaanbieders als zij geen aanvullende verzekering hebben. Uit de enquête van KWIZ blijkt dat de respondenten behoefte hebben aan extra ondersteuning voor zorgkosten.³⁶ Woudenberg heeft weliswaar een tegemoetkoming van €100 per jaar voor de aanvullende zorgverzekering maar deze is ver van voldoende om de kosten van de premie van de aanvullende zorgverzekering te compenseren. Daarnaast zijn er nog vergoedingen mogelijk vanuit de Wmo, maar deze zijn uitsluitend voor specifieke kosten, waaronder medische hulpmiddelen zoals een rolstoel, traplift en een elektrische deuropener.

Huishoudens met meerdere kinderen

Stellen met kinderen hebben vaker moeite met rondkomen, met name kinderen in de leeftijd van 12 tot 18 jaar. Ten opzichte van kinderen onder de 12 jaar liggen de kosten voor bijvoorbeeld voeding, kleding, onderwijs (laptop, excursies) en mobiele telefoon hoger voor kinderen boven de 12 jaar dan voor jongere kinderen. Het is opmerkelijk dat het vrij besteedbaar inkomen voor stellen met kinderen tot 18 jaar lager is dan bij alleenstaande ouders met kinderen tot 18 jaar.³⁷ Dit komt omdat

³⁰ [Wijzer in gelzaken \(2020\) 'Financieel kwetsbaar: literatuuronderzoek naar groepen in een financieel kwetsbare positie' p. 2](#)

³¹ [Rijksoverheid \(2023\) 'Cijfers Statushouders en Werk'](#)

³² [Rijksoverheid \(2023\) 'Cijfers Statushouders en Werk'](#)

³³ [Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid \(2023\) 'Normenbrief 1 januari 2023'](#)

³⁴ [Nationale Ombudsman \(2022\) 'Reflectie: Sociale minima in de knel' p.9](#)

³⁵ [Nibud \(2021\) 'Analyse vijf jaar armoedebeleid in tachtig gemeenten', p. 6](#)

³⁶ KWIZ (2023) "Rapport Behoeftepeiling minima – Gemeente Woudenberg" p.10

³⁷ [Nibud \(2021\) 'Analyse vijf jaar armoedebeleid in tachtig gemeenten', p. 5](#)

de bijstandsuitkering voor alleenstaanden hoger is dan de bijstandsuitkering omgerekend per persoon voor gehuwden/samenwonenden.

De vergoedingen van het minimabeleid voor stellen met kinderen tot 18 jaar zijn vanwege onder andere het Kindpakket, zwemlessen en laptop hoger dan voor stellen zonder kinderen. De gemeentelijke bijdragen voor huishoudens met kinderen in Woudenberg zijn relatief hoog waardoor zij een hoog vrij besteedbaar budget overhouden.

Laaggeletterden

De kans om in armoede te leven is voor laaggeletterden ruim twee keer zo groot als voor niet laaggeletterden. Ze hebben gemiddeld een significant lager inkomen.³⁸ De financiële vaardigheden van laaggeletterden zijn vaak beperkt. Als gevolg van de gebrekkige lees- en rekenvaardigheden hebben ze moeite met het bijhouden van de financiën, het begrijpen van brieven en zijn ze minder bekend met de financiële regelingen.³⁹ In Woudenberg is ongeveer 9% van de bevolking laaggeletterd.⁴⁰ Landelijk leeft gemiddeld 19% van de laaggeletterden ten minste één jaar onder de armoede grens en is 6.2% van de laaggeletterden langdurig arm ten opzichte van 2,5% van de niet laaggeletterden.⁴¹

2.4 Levensgebeurtenissen

Verder kunnen zich allerlei omstandigheden voordoen die vergaande gevolgen hebben voor de financiële situatie van mensen. Bijna één vijfde van de respondenten van de enquête geeft aan dat zij niet kan rondkomen vanwege een levensgebeurtenis.⁴² Voorbeelden hiervan zijn het overlijden van een partner, 18 worden, scheiden, werk verliezen en samenwonen. Levensgebeurtenissen kunnen leiden tot een daling van inkomen en een stijging van (bepaalde) kosten. Hoewel elke situatie verschillend is, is er een aantal levensgebeurtenissen dat veel voorkomt en een hoog risico vormt voor het ontstaan van financiële problemen.

Vanaf 18 jaar zijn jongeren in principe zelf verantwoordelijk voor allerlei financiële zaken, zoals bijvoorbeeld het regelen van een zorgverzekering en zorgtoeslag en studiefinanciering.

Voor jongeren die zelfstandig gaan wonen, verandert er nog meer. Ze krijgen te maken met kosten die zij voorheen niet hadden zoals de huur, andere vaste lasten en boodschappen.

Bij scheidingen verandert de woonsituatie vaak. Naast de eventuele kosten van de scheiding zelf, zoals advocaatkosten, verdeling van de bezittingen en alimentatieverplichtingen, verandert vaak het inkomen van één van de twee of beide personen ook.

Bij het verliezen van werk, arbeidsongeschiktheid en ziekte daalt het inkomen. Terwijl het kostenplaatje van mensen vaak min of meer hetzelfde blijft, gaat het inkomen wel omlaag. In het geval van ziekte stijgen de medische kosten.

Wanneer er een financiële buffer is, kan dit tijdelijk worden opgevangen. Wanneer er geen financiële buffer is, kunnen mensen in de financiële problemen komen. In Woudenberg is 21% van de inwoners tussen de 18 en 64 jaar niet in staat om onverwachte uitgaven boven de €1.000 te betalen.⁴³

Het krijgen van kinderen heeft ook invloed op de financiën, omdat er kosten gemaakt worden voor het levensonderhoud van de kinderen. Hoewel er toeslagen zijn, zoals bijvoorbeeld kinderbijslag, kinderopvangtoeslag, kindgebonden budget en minimaregelingen, kunnen vaak niet alle kosten worden gedekt.

De situatie en het effect op de financiën verschilt per situatie en levensgebeurtenis. De kosten die hieruit voortvloeien, kunnen niet in alle gevallen en kostendekkend worden vergoed uit de

³⁸ [Divosa \(2016\) 'Over de relatie tussen laaggeletterdheid en armoede' p. 6](#)

³⁹ [Wijzer in gelzaken \(2020\) 'Financieel kwetsbaar: literatuuronderzoek naar groepen in een financieel kwetsbare positie' p. 28](#)

⁴⁰ [Laaggeletterdheid in zicht \(2023\) 'aandeel laaggeletterdheid per regio'](#)

⁴¹ [Stichting Lezen en Schrijven \(2016\) 'Over de relatie tussen laaggeletterdheid en armoede' p. 6](#)

⁴² KWIZ (2023) "Rapport Behoeftepeiling minima – Gemeente Woudenberg" p.16

⁴³ GGD (2022) 'Dashboard armoede en gezondheid' p. 4

minimaregelingen. Alle specifieke situaties en levensgebeurtenissen kunnen niet worden ondervangen door het minimabeleid. De kaders van het minimabeleid bieden in sommige gevallen onvoldoende flexibiliteit om armoede te voorkomen.

2.5 Behoeft minima Woudenberg

In de enquête van KWIZ konden respondenten aangeven waaraan ze maandelijks het meeste geld kwijt zijn en waardoor ze niet kunnen rondkomen. Boodschappen worden het vaakst als kostenpost benoemd. Energiekosten, en huur worden als voornaamste kostenposten benoemd. Ook zorg gerelateerde kosten zoals de zorgverzekering, eigen risico, ziektekosten en medicijnen worden vaker genoemd. De respondenten geven dan ook aan extra ondersteuning nodig te hebben voor huishoudelijke uitgaven, zorgkosten, energie en participatie.⁴⁴ Daarnaast geeft vier op de tien respondenten aan behoefte te hebben aan aanvullende ondersteuning voor hun kinderen, onderverdeeld in ondersteuning voor huishoudelijke uitgaven, schoolkosten en sport.⁴⁵ Gemeenten mogen wettelijk geen regelingen inzetten voor levensonderhoud, zoals huur, energie en boodschappen: hierin wordt voorzien door de inkomensondersteunende maatregelen van het Rijk. Daarentegen mogen gemeenten wel beperkt medische kosten vergoeden, mits dit niet door voorliggende voorzieningen vergoed kan worden. Een andere uitzondering hierop is de energietoeslag die gemeenten in 2022 en 2023 eenmalig mochten verstrekken.

Tabel 2.5 Behoeften respondenten enquête

Onderwerp	Aantal respondenten	Percentage t.o.v. alle respondenten
Boodschappen	27	55%
Energiekosten	26	54%
Huur	23	47%
Zorg, verzekering, ziektekosten, medicijnen	13	27%
Kinderen, schoolkosten	5	10%
Vervoer, brandstof, auto	4	8%
(Gemeentelijke) belasting	2	4%

Collectieve zorgverzekering

- Zoals blijkt uit bovenstaande paragraaf heeft meer dan een kwart van de respondenten aangegeven meer ondersteuning nodig te hebben voor zorgkosten. De tegemoetkoming van de aanvullende zorgverzekering van €100 per jaar vergoedt vaak niet alle zorgkosten noch het verschil in de premie van een aanvullend pakket ten opzichte van de basisverzekering. Bovendien wordt het eigen risico van €385 niet vergoedt. Ruim een kwart van de mensen mijdt zorg vanwege het eigen risico.⁴⁶ Het is aannemelijk dat dit percentage hoger ligt onder de minima omdat zij vaak niet het geld hebben om onverwachte uitgaven te betalen. Daarom bieden 95% van alle gemeenten een collectieve zorgverzekering aan.⁴⁷ De collectieve zorgverzekering biedt een bredere dekking dan de reguliere basis zorgverzekeringen. Om de premie betaalbaar te houden, betaalde de gemeente een deel van de premie, ofwel de gemeentelijke bijdrage. Er zijn 3 verschillende pakketten mogelijk binnen de collectieve zorgverzekering. De gemeente kan zelf bepalen hoeveel pakketten zij wil aanbieden en hoe hoog de gemeentelijke premie is voor de pakketten. In 2019 is de collectieve zorgverzekering

⁴⁴ KWIZ (2023) 'Rapport Behoeftpeiling minima – Gemeente Woudenberg' p.16

⁴⁵ KWIZ (2023) 'Rapport Behoeftpeiling minima – Gemeente Woudenberg' p.10

⁴⁶ [Één vandaag \(2023\) 'ruim een kwart mijdt zorg vanwege verplicht eigen risico.](#)

⁴⁷ Gezonderverzekerd.nl (2023) 'Wat is de gemeentepolis)

in Woudenberg vervangen door de tegemoetkoming voor de aanvullende zorgverzekering. De reden hiervoor is dat zorgverzekeraar Menzis de verzekering niet meer aanbood in Woudenberg en er geen andere zorgverzekeraars waren die het aanboden voor Woudenberg. Na onderzoek blijkt dat er nu wel zorgverzekeraars een collectieve zorgverzekering aanbieden voor Woudenberg. Hieronder staat een aantal belangrijke voordelen benoemd van de collectieve zorgverzekering: de collectieve zorgverzekering heeft doorgaans een groter bereik dan de tegemoetkoming. Van de tegemoetkoming voor de aanvullende verzekering maakten in 2022 73 inwoners gebruik. Bij de collectieve zorgverzekering waren dat er destijds (2018) 135.

- De tegemoetkoming voor de aanvullende zorgverzekering bedraagt €100 per jaar, ofwel €8,33 per maand. De gemeentelijke bijdrage voor de collectieve zorgverzekering bepaalt de gemeente per pakket. Hierdoor kan een groter gedeelte van de premie vergoed worden afhankelijk van het pakket.
- De drie pakketten van de collectieve zorgverzekering bieden altijd meer dekking dan de basispakketten van regulier zorgverzekeraar.
- Er kan gekozen worden voor een collectieve zorgverzekering waar geen verplicht eigen risico bij zit.
- Door de tegemoetkoming te vervangen met de collectieve zorgverzekering vervallen de kosten van de tegemoetkoming. Daarnaast worden een deel van de medische kosten die momenteel via de bijzondere bijstand gedeclareerd kunnen worden vergoed door de collectieve zorgverzekering.
- De keuze is makkelijker (en beperkter). Bij een normale aanvullende verzekering kan van alle zorgverzekeraars uit verschillende pakketten worden gekozen. Bij de collectieve zorgverzekering zijn er drie pakketten. Dit verhoogt waarschijnlijk het bereik.

2.6 Conclusie en aanbevelingen

Uit het onderzoek van KWIZ blijkt dat paren met kinderen tussen 12 en 18 jaar, alleenstaanden met hoge zorgkosten en chronisch zieke alleenstaande inwoners met een AOW-uitkering niet rond kunnen komen zonder gemeentelijke regelingen. Met de minimaregelingen zouden alle huishoudens wel financieel moeten kunnen uitkomen. Opvallend is dat de groep gezinnen met meerdere kinderen vaak tekort komt. Echter door de relatief hoge vergoedingen van de kindregelingen van gemeente Woudenberg is het vrij te besteden bedrag van huishoudens met kinderen juist hoger ten opzichte van huishoudens zonder kinderen.

Ondanks dat onderzoek van KWIZ uitwijst dat bijna alle huishoudens met de gemeentelijke regelingen rond kunnen komen, geeft driekwart van de respondenten van de enquête met een laag inkomen niet rond te kunnen komen. De reden hiervoor is dat het onderzoek uitgaat van gemiddelden. De bevindingen van KWIZ verschillen van de bevindingen van de Commissie Sociaal Minimum. De Commissie Sociaal Minimum is door het Rijk ingesteld met de opdracht te onderzoeken wat verschillende huishoudtypen nodig hebben om rond te kunnen komen en mee te kunnen doen aan de maatschappij.⁴⁸ Het verschil tussen de commissie en de KWIZ is dat de commissie extra uitgaven rekent voor tegenvallers, gemeente Woudenberg relatief hoge vergoedingen verstrekt en KWIZ zich richt op Woudenberg waar de Commissie zich richt op het landelijke gemiddelde (zie ook hoofdstuk 2.2)

Een verklaring voor de verschillen is tevens dat niet alle huishoudens alle gemeentelijke regelingen gebruiken waar zij recht op hebben. (zie hoofdstuk 3 over het gebruik van de regelingen). Ook door

⁴⁸ [SCP \(2023\) 'Advies Commissie sociaal minimum: landelijke aanpak bestaanszekerheid](#)

uitzonderlijk hoge kosten kan het voorkomen dat bepaalde huishoudens toch niet kunnen rondkomen.

De grootste reden die de respondenten aangeven voor het niet kunnen rondkomen zijn de gestegen prijzen. De bedragen van de Woudenbergse minimaregelingen zijn al jaren niet meer aangepast terwijl de prijzen wel zijn gestegen. Daarnaast zijn er omstandigheden waardoor bepaalde kosten gemaakt moeten worden die niet volledig vergoed worden uit de minimaregelingen. Denk hierbij aan kinderen die een laptop nodig hebben voor school. De Woudenbergse minimaregelingen vergoeden nu maximaal één laptop per huishouden terwijl er meerdere kinderen in een huishouden kunnen zijn die een laptop nodig hebben voor school of statushouders die een laptop nodig hebben voor een inburgeringscursus.

Uit de resultaten van de enquête van KWIZ blijkt dat dat boodschappen, energiekosten en huur de voornaamste kostenposten zijn waardoor de respondenten niet rondkomen. De behoefte aan aanvullende ondersteuning is dan ook voor kosten voor huishoudelijke uitgaven, zorgkosten en energie. De mogelijkheid om als gemeenten hier aanvullende ondersteuning voor te verstrekken zijn wettelijk beperkt.

Maatschappelijk meedoen

De effecten van de regelingen gaan niet alleen over het al dan niet kunnen rondkomen. De meerderheid van de respondenten geeft aan dat zij zelf door de minimaregelingen maatschappelijk kan meedoen met verenigingsactiviteiten. Hun kinderen kunnen door de regelingen meedoen aan school-, sportieve- en culturele activiteiten. Opvallend is dat het effect van de regelingen op sociale contacten voor volwassenen beperkt is.

Bepaalde groepen zoals statushouders, jongeren, huishoudens met hoge zorgkosten of meerdere kinderen en laaggeletterden hebben een verhoogd risico om in financiële problemen te komen. Daarnaast zijn er bepaalde levensgebeurtenissen zoals het verliezen van een baan, scheiden en zelfstandig gaan wonen die mensen in armoede kunnen drukken. Door deze gebeurtenissen kan het voorkomen dat mensen net tussen wal en schip vallen voor bepaalde regelingen. Als de bestaande regelingen geen oplossing bieden, kan maatwerk een oplossing zijn.

Aanbevelingen:

- Door (hoge) inflatie kunnen de vergoedingen van het minimabeleid onvoldoende zijn om de daadwerkelijk kosten te vergoeden. Deze bedragen zijn sinds 2018 niet verhoogd. Actualiseer de normbedragen voor de vergoedingen jaarlijks.
- Momenteel vergoedt de laptopregeling één laptop per gezin terwijl meerdere kinderen binnen hetzelfde huishouden een laptop nodig hebben. Vergoed daarom één laptop per kind in een huishouden dat in aanmerking komt voor de minimaregelingen.
- Inburgeraars hebben een laptop nodig voor de inburgeringscursus. Vergoed laptops voor inburgeraars wanneer deze noodzakelijk is voor de inburgeringscursus.
- Hanteer passende hogere normbedragen voor gezinnen met kinderen tussen 12 en 18 jaar.
- De tegemoetkoming voor de aanvullende zorgverzekering van €100 per jaar dekt de kosten niet. Verhoog de vergoeding van de tegemoetkoming in 2024 en onderzoek in de eerste helft van 2024 de mogelijkheid voor aansluiting bij een collectieve zorgverzekering vanaf 2025.

Hoofdstuk 3: Bereik van de minimaregelingen

Inwoners met een laag inkomen hebben vaak recht op een groot aantal landelijke en lokale regelingen. Niet iedereen die recht heeft op de regelingen maakt hier ook gebruik van. Om een goed beeld van het gebruik te krijgen, is het van belang om het bereik van de verschillende regelingen in kaart te brengen.

In dit hoofdstuk wordt omschreven hoeveel mensen er gebruik maken van de regelingen afgezet tegen de grootte van de doelgroepen en hoe zich dit verhoudt tot andere gemeenten.

Daarnaast wordt omschreven wat de lokale en landelijke ontwikkelingen zijn om niet-gebruik van de regelingen tegen te gaan. Tevens wordt beschreven hoe de gemeente het gebruik van de regelingen nu stimuleert.

3.1 Gebruik per regeling

Vanaf 1 januari 2023 heeft de gemeente Woudenberg de inkomensgrens voor het recht op minimaregelingen verhoogd van 110% (met uitzondering van de kwijtschelding gemeentelijke belastingen) naar 130% van de bijstandsnorm. Hierdoor kan potentieel een grotere groep aanspraak maken op de minimaregelingen, waaronder de groep werkende armen. In Woudenberg is nog geen toename gezien in het gebruik van de regelingen door de verhoging van de inkomensgrens. De groep werkende armen is moeilijk te bereiken omdat zij vaak niet bekend zijn met de regelingen en ook niet bekend zijn bij de gemeente. Veel inwoners die recht hebben op de minimaregelingen, maken er geen gebruik van, zoals blijkt uit onderstaande tabel. In onderstaande tabel is het percentage aan huishoudens dat gebruik maakt van de desbetreffende minimaregeling afgezet tegen de huishoudens die recht hebben op de desbetreffende minimaregeling.

Tabel 3.1: Bereik minimaregelingen Woudenberg ten opzichte van het landelijke bereik (Bron KWIZ)

Regeling (2022)	Gebruik	Bereik	Landelijk gemiddelde
Kwijtschelding gem. belastingen	81 huishoudens	42%	70-75%
Individuele bijzondere bijstand	49 huishoudens	21%	20-25%
Individuele inkomens toeslag	46 huishoudens	43%	45-50%
Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering	68 huishoudens	29%	Onbekend
Verenigingsactiviteiten	9 huishoudens	4%	35-40%
Kindpakket	39 huishoudens	56%	50-55%
Computerregeling	6 huishoudens	43%	Onbekend
Energietoeslag	288 huishoudens	60%	80-95%

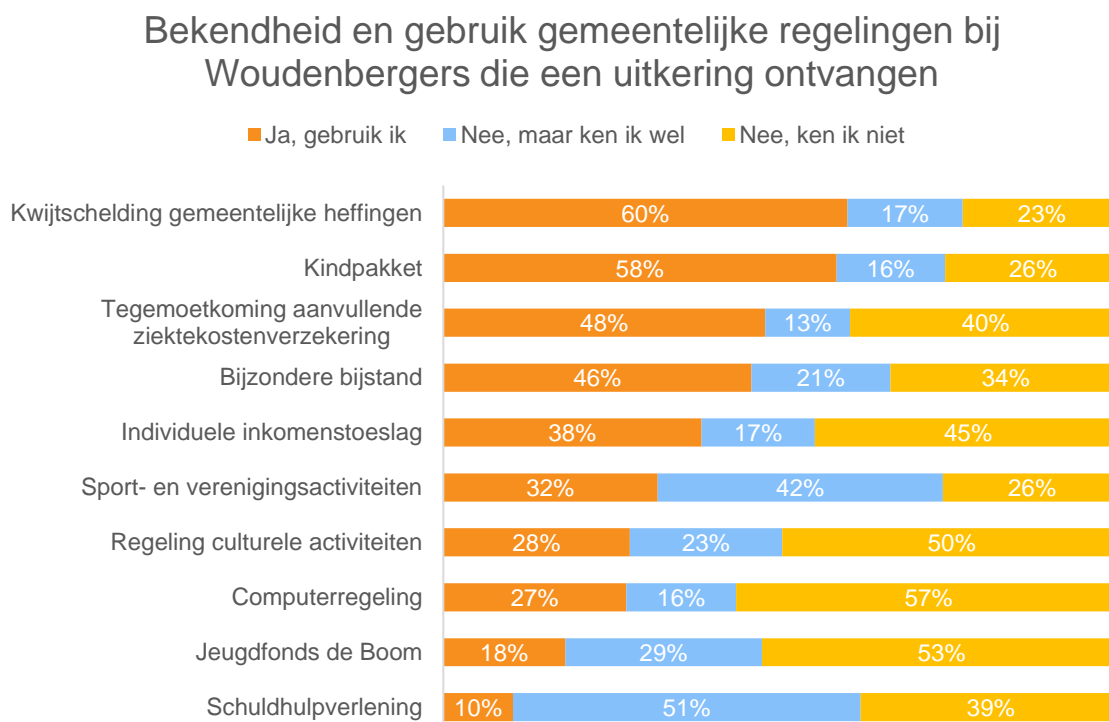
Het gebruik van de minimaregelingen in Woudenberg komt grotendeels overeen met het gebruik in gemeenten van soortgelijke grootte. Alleen het gebruik van de regelingen die verenigingsactiviteiten voor volwassenen vergoeden, is lager dan bij gemeenten van dezelfde grootte.

Daarentegen is het gebruik van het Kindpakket hoger dan bij soortgelijke gemeenten. Daarnaast biedt gemeente Woudenberg een tegemoetkoming voor de aanvullende ziektekostenverzekering in plaats van een collectieve zorgverzekering. In het verleden heeft gemeente Woudenberg wel een collectieve zorgverzekering aangeboden. Het gebruik van deze verzekering destijds was hoger dan het bereik van tegemoetkoming voor de aanvullende zorgverzekering nu (68 inwoners).

3.2 Bekendheid met de regelingen bij Woudenbergers die een uitkering ontvangen

In de enquête van KWIZ is uitgevraagd in hoeverre de ondervraagden bekend zijn met de minimaregelingen. Zoals eerder gesteld in deze evaluatie, gaat het in deze enkel om de groep die bekend is met en bij de gemeente en CDKS omdat zij een uitkering ontvangt. Hier is geen vergelijking gemaakt met het landelijk gemiddelde.

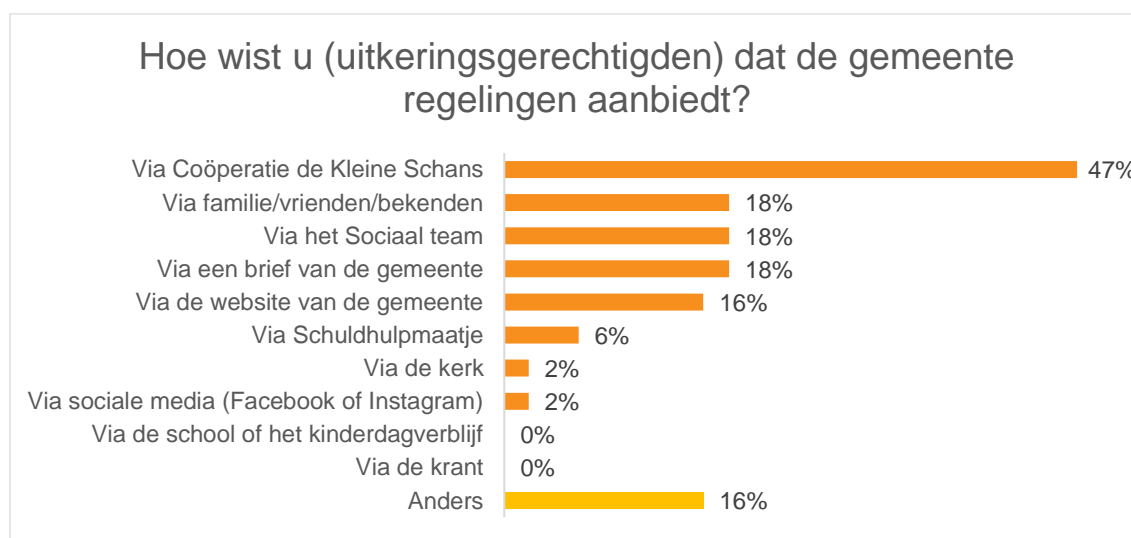
Grafiek 3.2: Bekendheid en gebruik gemeentelijke regelingen bij Woudenbergers die een uitkering ontvangen (Bron KWIZ)

Uit de resultaten blijkt dat lang niet alle inwoners in de doelgroep bekend zijn met de regelingen. Daarnaast geeft een aanzienlijk gedeelte van de respondenten, dat de regelingen wel kent, aan dat ze er geen gebruik van maakt. In onderstaande grafiek wordt weergegeven hoeveel procent van de respondenten bekend zijn met de verschillende regelingen.

Daarnaast is uitgevraagd op welke wijze de respondenten op de hoogte zijn gesteld van de regelingen die de gemeente aanbiedt.

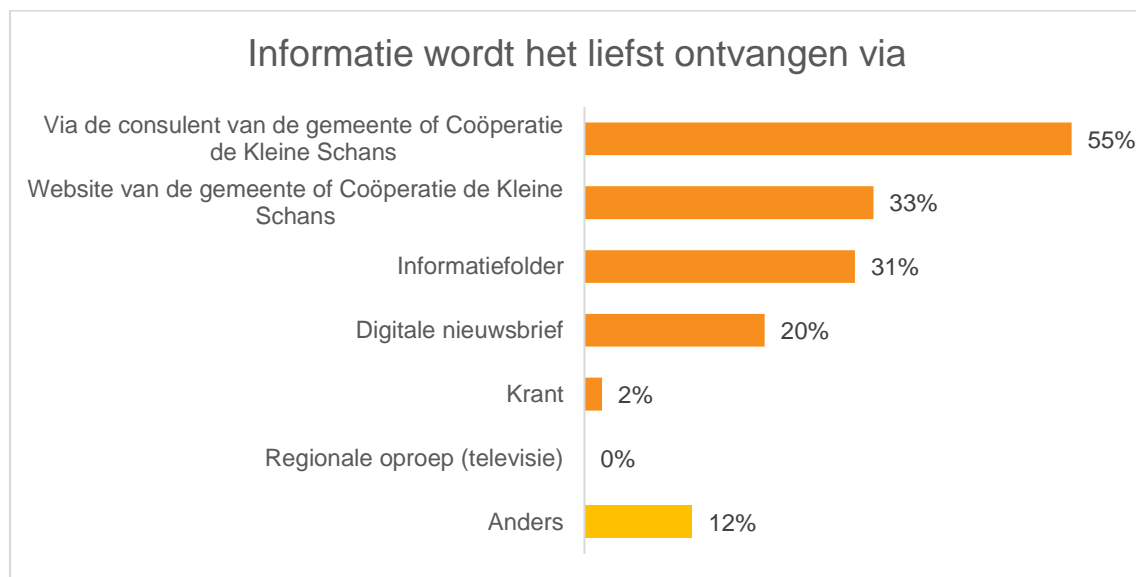
Grafiek 3.3: Manier van bekendheid met de regelingen (Bron KWIZ)

Veruit het grootste gedeelte van de respondenten is bekend met de regelingen door informatie van de afdeling Werk en Inkomen van CDKS. Daarnaast zijn de respondenten vooral bekend met de regelingen door familie en vrienden, het Sociaal Team of via de gemeente.

Ruim de helft van de respondenten geeft aan informatie het liefst te ontvangen via de consulent van de gemeente of CDKS. Een derde geeft daarnaast aan informatie te willen ontvangen via de website van de gemeente of die van CDKS. Een ander gewild informatiekanaal is de informatiefolder. Slechts 2% van de respondenten geeft aan de krant te willen gebruiken.⁴⁹ Een paar respondenten van de enquête geeft aan dat ze graag meer of betere informatie over de verschillende minimaregelingen zou willen krijgen.⁵⁰

Grafiek 3.4: Voorkeur voor het ontvangen van de informatie (Bron KWIZ)

3.3 Huidig communicatiebeleid

Een duidelijke communicatie over het minimabeleid is van belang om ervoor te zorgen dat inwoners die in aanmerking komen voor bepaalde regelingen en voorzieningen op de hoogte zijn van hun rechten en mogelijkheden.

Communicatiemiddelen: de gemeente Woudenberg en haar uitvoeringsinstantie CDKS van onder andere participatie- en minimaregelingen, verstrekken informatie aan inwoners over de verschillende regelingen en voorzieningen voor inwoners met een laag inkomen.

Dit wordt gedaan via de respectievelijke websites, sociale mediakanalen, brochures, digitale nieuwsbrieven, persberichten, interviews, artikelen en advertenties in de lokale kranten (De Woudenberger en de LetOp Woudenberg) en bijeenkomsten met partners, werkateliers, .etc.

Zoals aangegeven in paragraaf 3.2 zijn er nog veel inwoners die behoren tot de doelgroep niet bekend met de regelingen. De communicatiemiddelen van de gemeente Woudenberg en CDKS sluiten niet goed aan bij de doelgroep. Er wordt bijvoorbeeld veel gebruik gemaakt van berichten in de krant en op sociale media terwijl uit paragraaf 3.2 is beschreven dat 0% van de respondenten de regelingen kent via de krant en 2% via sociale media. Daarnaast werken de gemeente Woudenberg en CDKS samen met maatschappelijke organisaties, zoals welzijnsorganisaties, om de communicatie over minimabeleid te versterken. Deze organisaties staan beter in contact met specifieke

⁴⁹ KWIZ (2023) "Rapport Behoeftetepeiling minima – Gemeente Woudenberg" p.10

⁵⁰ KWIZ (2023) "Rapport Behoeftetepeiling minima – Gemeente Woudenberg" p.5

doelgroepen en bieden waardevolle inzichten om de communicatie effectiever te maken. In grafiek 3.3 is te zien dat 6% bekend is met de regelingen door Schuldhulpmaatje, 0% via de scholen en kinderdagverblijven en 2% door de kerken. Er bestaat daarom een mogelijkheid om de bekendheid van de minimaregelingen te vergroten door het beter betrekken van maatschappelijke organisaties. Daarnaast sluit de taal en inhoud niet altijd aan bij de doelgroep.

Het effectief aanpakken van communicatie over het gemeentelijk armoedebeleid vereist een doordachte en strategische aanpak. Dit vraagt om aandacht, tijd en capaciteit. In het najaar van 2023 gaat een extern communicatiebureau in opdracht van de gemeente aan de slag met het ontwikkelen van een kernboodschap. Vervolgens gaan ze aan de slag met het verbeteren van de (online) communicatiemiddelen van de gemeente en CDKS. Zo wordt er een ‘toolbox’ ontwikkeld waarmee de medewerkers van het sociaal team en partners de minimaregelingen op een toegankelijke wijze onder de aandacht van de doelgroep kunnen brengen.

3.4 Landelijke en lokale ontwikkelingen

Landelijke ontwikkelingen

Het tegengaan van niet-gebruik van regelingen is een speerpunt van het Rijk. In opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is er een onderzoek uitgevoerd over het niet-gebruik van voorzieningen. Het rapport is in januari 2023 gepubliceerd.⁵¹

Een belangrijke conclusie uit het onderzoek is dat aanvraagprocedures en voorwaarden versimpeld, aantrekkelijker en laagdrempeliger gemaakt kunnen worden.⁵² Daarnaast wordt verwacht dat het automatisch toekennen, het aanpassen van financiële voorwaarden en het samenvoegen van verschillende regelingen het niet-gebruik kan voorkomen.⁵³

Lokale ontwikkelingen

In Woudenberg zijn de regelingen die samengevoegd kunnen worden al samengevoegd, zoals in het Kindpakket. Hierdoor hoeft er niet voor verschillende kosten een nieuwe aanvraag ingediend worden maar hoeven alleen de bonnetjes ingeleverd worden. Ook via de communicatie kunnen de regelingen beter bekend worden gemaakt bij de inwoners die hier recht op hebben (zie paragraaf communicatie). Een belangrijke ontwikkeling is de verhoging van de inkomensgrens van de minimaregelingen naar 130% van de bijstandsnorm. Voor de verhoging van de inkomensgrens in 2023 was de inkomensgrens voor het merendeel van de minimaregelingen 110%, met uitzondering van de individuele inkomensvoet en kwijtschelding. Door de verhoging van inkomensgrens kunnen meer mensen aanspraak maken op de minimaregelingen, waaronder inwoners die werken met een laag inkomen. Inwoners met een uitkering zijn in beeld bij de gemeente. Werkende inwoners met een laag inkomen zijn vaak niet in beeld van bij de gemeente. Zij zijn ook niet altijd bekend met de dienstverlening van de gemeente. Gemeenten geven aan dat werkende armen moeilijk te bereiken zijn.⁵⁴ Dit blijkt ook uit de uitkomsten van het Werkatelier Armoede.

Mogelijkheden tot verbetering van het bereik

Landelijk bereiken gemeenten lang niet iedereen voor wie de regelingen bedoeld zijn. Er is onvoldoende voorlichting aan inwoners over de minimaregelingen en informatie op de gemeentelijke websites is niet specifiek genoeg.⁵⁵ Uit een onderzoek over niet-gebruik van regelingen, in opdracht van het Ministerie van SZW komen verschillende mogelijkheden om de

⁵¹ [Significant APE \(2023\) 'Niet-gebruik inkomensondersteunende regelingen SZW: Een syntheses studie'](#)

⁵² [Significant APE \(2023\) 'Niet-gebruik inkomensondersteunende regelingen SZW: Een syntheses studie' p.34](#)

⁵³ [Significant APE \(2023\) 'Niet-gebruik inkomensondersteunende regelingen SZW: Een syntheses studie' p.34](#)

⁵⁵ [Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid \(2022\) 'Spiegel Bestaanszekerheid 2022' p. 63](#)

bekendheid van de regelingen te vergroten naar voren. Enerzijds kan een grootschalige informatiecampagne in korte tijd veel inwoners bereiken. Anderzijds kunnen specifieke doelgroepen met een hoge mate van niet-gebruik bereikt worden door gerichte campagnes. Om deze gerichte campagnes uit te voeren zijn de kenmerken van de niet-gebruikers nodig. Deze zijn niet altijd te herleiden uit de informatie van de gemeente. Daarnaast kunnen de privacy regels van de AVG belemmeringen opwerpen.⁵⁶ Zowel het inzetten van brede als gerichte informatievoorziening kwamen ook uit de adviezen van het Werkatelier Armoede. Informatiecampagnes door bijvoorbeeld het verspreiden van folders of posters op plekken die bekend zijn bij de inwoners zoals scholen, buurtcentra of supermarkten, wordt aanbevolen.

Maatschappelijke organisaties

Maatschappelijke organisaties zijn een belangrijke schakel tussen de inwoner en de gemeente. Uit het onderzoek van het Ministerie van SWZ blijkt dat het gebruik maken van bekenden die wat verder van de inwoner afstaan een effectieve manier is om inwoners te informeren.⁵⁷ Dit kan bijvoorbeeld door vrijwilligers en medewerkers van sport- en cultuurverenigingen, kerken, scholen, huisartsen en andere partners te informeren over de regelingen. Tijdens het Werkatelier Armoede en de inwoners participatie bijeenkomst van ASD hebben verschillende maatschappelijke organisaties aangegeven behoefte te hebben aan voorlichting over de minimaregelingen. Daarnaast achten zij het wenselijk om financiële lessen op school te geven en stellen zij voor verbinding binnen de netwerken te faciliteren door bijvoorbeeld het organiseren van netwerkbijeenkomsten. Ook is mond-tot-mond reclame, door bijvoorbeeld (huis)artsen, sociaal werkers en buurthuizen een effectieve manier om regelingen onder de aandacht te brengen.⁵⁸

Tijdens de raadsinformatieavond over het armoedebeleid gaven de raadsleden aan dat er behoefte is aan een sociale kaart voor maatschappelijke organisaties en inwoners. Ook gaven de raadsleden aan dat de maatschappelijke organisaties meer betrokken moeten worden in de communicatie over de minimaregelingen en mag dit ook meer worden verwacht van organisaties die subsidies ontvangen van de gemeente.

Taal, vorm en inhoud van de communicatie

Om niet-gebruik tegen te gaan moeten taal en communicatiemiddelen toegankelijk zijn voor inwoners, ongeacht hun opleidingsniveau of taalvaardigheid. Het is belangrijk om te overwegen welke informatie nuttig is en wat kan worden weggelaten. Ook moet het duidelijk, eenvoudig en in meerde gangbare talen beschikbaar zijn.⁵⁹ Voor verschillende doelgroepen kan een andere toon, taal of vorm beter aansluiten. Anderstaligen, laaggeletterden, mensen met een licht verstandelijke beperking, ouderen en jongeren worden het best bereikt met verschillende type communicatiemiddelen. Ook komt uit het onderzoek van het Ministerie van SZW het advies naar voren om gebruik te maken van visuele informatie.⁶⁰ Daarbij kan gebruik worden gemaakt van reeds bestaande communicatie. Zo heeft de Nationale Schuldhulp Route (NSR) de gemeente benaderd om lid te worden van Geldfit. Geldfit verstrekt communicatiematerialen aan gemeenten en brengt schuldenproblematiek landelijk onder de aandacht via campagnes. Hierdoor worden inwoners met schulden via een landelijke hulplijn en website doorverwezen naar verschillende financiële hulpmogelijkheden in de desbetreffende gemeente. Tijdens de raadsinformatiebijeenkomst over het armoedebeleid gaven de raadsleden aan dat Geldfit een bijdrage kan leveren om verschillende regelingen onder de aandacht van de doelgroepen te brengen.

⁵⁶ [Significant APE \(2023\) 'Niet-gebruik inkomensondersteunende regelingen SZW: Een synthesesstudie' p. 36](#)

⁵⁷ [Significant APE \(2023\) 'Niet-gebruik inkomensondersteunende regelingen SZW: Een synthesesstudie' p. 37](#)

⁵⁸ [Significant APE \(2023\) 'Niet-gebruik inkomensondersteunende regelingen SZW: Een synthesesstudie' p. 37](#)

⁵⁹ [Significant APE \(2023\) 'Niet-gebruik inkomensondersteunende regelingen SZW: Een synthesesstudie' p. 37](#)

⁶⁰ [Significant APE \(2023\) 'Niet-gebruik inkomensondersteunende regelingen SZW: Een synthesesstudie' p. 37](#)

3.5 Conclusies en aanbevelingen

Conclusie:

De minimaregelingen zijn van belang om inwoners en kinderen mee te laten doen in de samenleving. Hoewel het gebruik van de minimaregelingen relatief laag is in Woudenberg, is dit grotendeels in lijn met het gebruik van gemeenten van soortgelijke grootte. Wat opvalt is het flink lagere aandeel volwassenen dat gebruik maakt van de minimaregelingen voor maatschappelijke deelname.

Door de verhoging van de inkomensgrens voor de minimaregelingen van 110% naar 130% van de bijstandsnorm sinds 1 januari 2023 kan een grotere groep aanspraak maken op de minimaregelingen, waaronder werkende armen. Helaas is er geen grote stijging van aanvragen. Werkenden met een laag inkomen kennen de regelingen vaak niet en zijn ook niet bekend bij de gemeente.

De belangrijkste reden dat inwoners met een laag inkomen geen gebruik maken van de minimaregelingen is omdat zij er niet bekend mee zijn. Inwoners die wel bekend zijn met de regelingen zijn hiervan veelal op de hoogte door CDKS, de gemeente, vrienden of familie.

Gemeente Woudenberg en CDKS informeren de inwoners websites, sociale media, brochures, digitale nieuwsbrieven, persberichten, interviews en advertenties in de lokale krant bijeenkomsten met partners en werkateliers etc. Uit de enquête van de KWIZ blijkt dat de huidige communicatiemiddelen van de gemeente en CDKS onvoldoende aansluiten op de behoefte van de doelgroep. Momenteel bereiken we onder andere werkende armen en inwoners met een AOW uitkering onvoldoende. Er is een andere aanpak nodig om niet-gebruik tegen te gaan. Hierbij is het belangrijk dat er een communicatiestrategie wordt bepaald waarbij de taal, vorm en inhoud van de communicatie aansluit bij de doelgroep en maatschappelijke partners betrokken worden om de doelgroep te bereiken.

Aanbevelingen:

- Vergroot de bekendheid van de minimaregelingen bij de doelgroep door middel van gerichte en/of generieke communicatie. Indien de huidige capaciteit en expertise van de gemeente te beperkt is, huur een extern communicatiebureau in voor het opzetten van de campagnes. Zorg dat de communicatie uitingen en middelen aansluiten bij de verschillende subdoelgroepen die nu niet bekend zijn, zoals werkende armen en inwoners met een AOW uitkering.
- Intensiveer de voorlichting aan maatschappelijke partners over de minimaregelingen door hen periodiek op de hoogte te brengen over nieuwe ontwikkelingen met bijvoorbeeld nieuwsbrieven, een sociale kaart, folders, posters, digitale informatie of via bijeenkomsten.
- Versterk de verbindingen tussen de maatschappelijke organisaties door bijvoorbeeld het organiseren en faciliteren van bijeenkomsten en trainingen. Hierdoor hebben zij de kennis over de mogelijkheden die het minimabeleid biedt en zijn zij beter in staat om inwoners te verwijzen.

Hoofdstuk 4. Toegankelijkheid van de minimaregelingen

Zowel de landelijke als lokale overheden hebben een groot aantal regelingen voor mensen met een laag inkomen. In hoofdstuk 3 is in beeld gebracht wat het bereik is van de minimaregelingen in Woudenberg. Lang niet iedereen die recht heeft op een uitkering op grond van de minimaregelingen maakt er ook daadwerkelijk gebruik van. Om het bereik van de regelingen te vergroten, is het ook van belang dat de minimaregelingen toegankelijk zijn voor inwoners die er aanspraak op kunnen maken.

De mate van toegankelijkheid van de regelingen wordt bepaald door de omvang van het aantal regelingen, de aanvraag- en verantwoordingsprocedures en de voorwaarden voor toetreding. In dit hoofdstuk worden de aanvraagprocedures, de voorwaarden voor toetreding tot de regelingen en de omvang van de minimaregelingen in Woudenberg, toegelicht.

Daarnaast worden digitalisering van de aanvraag en de mogelijkheden tot maatwerk in beeld gebracht. Tot slot, komen de landelijke en lokale ontwikkelingen aan bod.

4.1 Aanvraagprocedures en voorwaarden

De voorwaarden

Voor alle Woudenbergse minimaregelingen geldt zowel een inkomensgrens als een vermogensgrens. Sinds 1 januari 2023 is de inkomensgrens van de minimaregelingen verhoogd van 110% naar 130% van de bijstandsnorm. Inwoners met een laag inkomen en een te hoog vermogen kunnen geen aanspraak maken op de minimaregelingen. In sommige gevallen wordt hier met maatwerk van afgeweken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vermogen in een elektrische fiets voor iemand met een beperking die gebruikt wordt om naar het werk te komen. Als diegene dan de elektrische fiets zou moeten verkopen om recht te hebben op de minimaregelingen zou dit contraproductief werken omdat die persoon dan niet meer naar het werk zouden kunnen. Een ander voorbeeld is een duur erfstuk met een emotionele waarde. Het kan onredelijk zijn om te verlangen dat een inwoner met een laag inkomen het erfstuk verkoopt om aanspraak te maken op de minimaregelingen te hebben die nodig zijn om rond te komen verschillende regelingen gelden nog aanvullende voorwaarden. Zo geldt voor de bijzondere bijstand dat individuele onvoorziene noodzakelijke kosten moeten voortvloeien uit bijzondere omstandigheden en mogen er geen voorliggende voorzieningen zijn. Dit is wettelijk bepaald. Hierdoor kunnen kosten die niet binnen deze strikte criteria passen niet onder de bijzondere bijstand vergoed worden.

Daarnaast zijn voor bepaalde kostenposten van de bijzondere bijstand ook nog extra voorwaarden opgenomen. Voor de Individuele Inkomens toeslag moet de aanvrager bijvoorbeeld 3 jaar een laag inkomen hebben en moet er geen zicht zijn op inkomensverbetering.

Strengere voorwaarden moeten er voor zorgen dat inwoners die de regeling eigenlijk niet nodig hebben deze ook niet ontvangen. Door strenge aanvullende voorwaarden te stellen aan de minimaregelingen kan het echter ook gebeuren dat inwoners die de regeling wel nodig hebben door deze voorwaarden buiten de boot vallen. Tijdens de Inwonersbijeenkomst met de Adviesraad Sociaal Domein gaven de inwoners aan dat de regelingen terecht moeten komen bij degenen die het nodig hebben en niet bij de mensen die het niet nodig hebben. De inwoners erkenden ook dat je er soms niet aan ontkomt dat mensen het krijgen die het eigenlijk niet nodig hebben.

De aanvraag

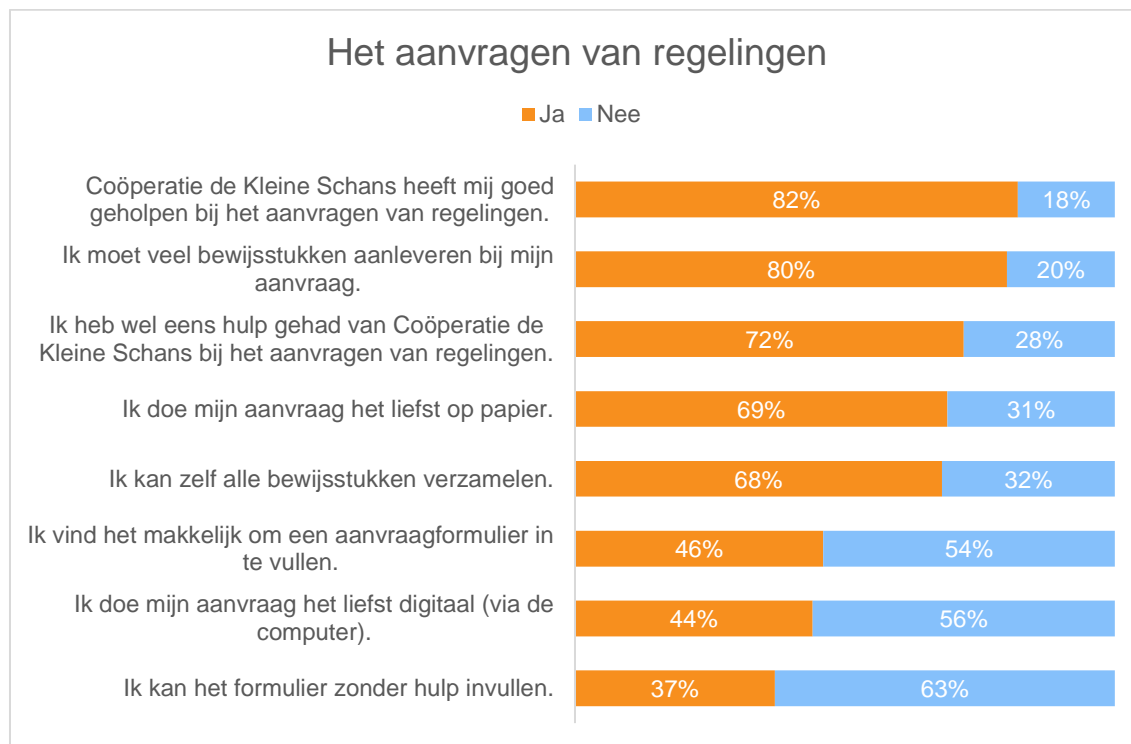
Woudenberg heeft zeven minimaregelingen. Deze zijn aanvullend aan de landelijke regelingen die er zijn voor de doelgroepen. Het grote aantal lokale en landelijke regelingen, met verschillende voorwaarden per regeling, maakt het voor de doelgroep onoverzichtelijk (zie hoofdstuk 4.6). Door meerdere regelingen in een pakket aan te bieden kan de aanvraag overzichtelijker gemaakt worden en hoeft de aanvraag maar één keer ingediend te worden. Gemeente Woudenberg heeft de gemeentelijke regelingen voor kinderen samengevoegd in het Kindpakket. De andere minimaregelingen zoals de individuele inkomens toeslag, verenigingsactiviteiten en de bijzondere bijstand kunnen niet in een pakket worden aangeboden omdat er verschillende voorwaarden gelden

voor de regelingen. Bij inwoners met een (bijstands)uitkering zijn veel gegevens al bekend bij de gemeente. Zij hoeven voor de regelingen maar één formulier van één pagina in te vullen met daarop de persoonsgegevens van de aanvrager en eventuele gezinsleden.

Inwoners zonder uitkering moeten naast dit formulier ook een inlichtingenformulier invullen. Het inlichtingenformulier is een document van zes pagina's en vraagt naast de persoonsgegevens onder andere ook naar de bron van inkomsten, eventuele aanvullende inkomsten, type woning, bankrekening(en), type hypotheek (indien van toepassing) en schulden (indien van toepassing). Veel van deze vragen staan in het aanvraagformulier omdat het vermogen van de aanvrager getoetst moet worden.

Voor de individuele inkomenslosgeregeld bestaat een ander formulier. Deze regeling is via de Participatiewet geregeld en er is wettelijk vastgelegd welke gegevens moeten worden opgevraagd. Bij de aanvraag van alle regelingen moeten bewijsstukken aangeleverd worden zoals legitimatie, bankpas, inkomensgegevens, vermogensgegevens, bewijs van schulden en eventueel de zorgpolis. In de enquête van KWIZ is de doelgroep gevraagd hoe zij het aanvragen van de regelingen ervaren. Daarbij is gevraagd of ze de aanvraagformulieren zelf hebben ingevuld of hulp nodig hadden, hoe ze de ondersteuning van CDKS bij de aanvraag ervaren, op welke wijze zij de aanvraag het liefst indienen en of ze de bewijsstukken zelf konden verzamelen.

Grafiek 4.1: Ervaringen met het aanvragen van de minimaregelingen (Bron KWIZ)

Uit de enquête van KWIZ blijkt dat respondenten het aanvraagproces als lastig ervaren. Bijna de helft van de respondenten vindt het niet makkelijk om een aanvraagformulier in te vullen, meer dan 60% heeft hulp nodig bij de aanvraag en 80% vindt dat zij veel bewijsstukken moeten inleveren. In bovenstaande grafiek wordt weergegeven hoe de respondenten de aanvraag ervaren.

Bonnetjes

Voor het merendeel van de regelingen moet de aanvrager vooraf betalen waarna een declaratieformulier en de bonnetjes ingeleverd moeten worden voor uitbetaling aan de aanvrager. Dit geldt bijvoorbeeld voor vergoedingen uit de computerregeling, het Kindpakket, bijzondere bijstand en culturele- en verenigingsactiviteiten voor volwassenen.

Voor de regeling voor de zwemlessen neemt de aanvrager de beschikking mee naar het zwembad in Leusden, waarna de factuur door het zwembad wordt verstuurd naar CDKS.

Mensen met een laag inkomen hebben niet altijd het geld om vooraf te betalen. Na het indienen van declaraties duurt het maximaal vijf werkdagen tot uitbetaling plaatsvindt.

Het aanleveren van bonnetjes kan een drempel zijn voor het aanvragen van de regelingen. Daarnaast hebben de respondenten van de enquête van KWIZ aangegeven dat het niet altijd handig is dat ze eerst het geld moeten voorschieten en het daarna pas terugkrijgen van de gemeente.⁶¹ Tijdens de raadsinformatieavond over het armoedebeleid suggereerden verschillende raadsleden om de controle steekproefsgewijs of boven een bepaald bedrag uit te voeren. Hierdoor hoeven alleen de inwoners die gecontroleerd worden de bonnetjes in te leveren. Het voorschieten door de inwoner kan voorkomen worden door hen vooraf een declaratie in te laten dienen (zonder bon) en de kosten uit te betalen.

4.2 Toegang via de Kleine Schans

Aanvragen voor de minimaregelingen kunnen uitsluitend fysiek worden gedaan bij de balie van CDKS. CDKS is van maandag tot en met vrijdag geopend en telefonisch bereikbaar van 8:30 tot 12:00 uur. Woudenbergers kunnen vooraf een afspraak maken maar kunnen ook dagelijks tussen 10:00 en 12:00 uur zonder afspraak binnenlopen.

Tijdens het Werkatelier Armoede en de Participatiebijeenkomst met de Adviesraad Sociaal Domein adviseerden maatschappelijke partners dat aanvragen voor alle regelingen toegankelijk moeten zijn via één loket.

Omdat niet iedereen weet welke regelingen er aan te vragen zijn, is het belangrijk dat inwoners ook via andere maatschappelijke organisaties naar CDKS doorverwezen kunnen worden. De maatschappelijke partners gaven aan dat zij ook behoefte hebben aan direct contact met medewerkers van CDKS en aan de mogelijkheid om binnen te lopen om advies in te winnen. Daarnaast gaven zij aan de openingsuren van CDKS beperkt te vinden.

4.3 Digitalisering

Uitkeringen vanuit de minimaregelingen kunnen in Woudenberg uitsluitend fysiek en in de ochtenduren op werkdagen worden aangevraagd bij CDKS. Dit kan een drempel zijn voor mensen die werken omdat zij tijd vrij moeten nemen om aanvragen te doen. Ook voor ouderen, anderstaligen of mensen met een beperking die hulp krijgen van anderen kan dit een drempel zijn als de familieleden die hen bijstaan moeten werken.

Daarnaast kan het fysiek aanvragen van de uitkering schaamte opwekken voor mensen met een laag inkomen. Deze drempels ontmoedigen inwoners om een aanvraag in te dienen. Het digitaliseren van de aanvraag van de minimaregelingen kan de toegang tot de minimaregelingen verbeteren door deze schaamte weg te nemen en tevens de mogelijkheid bieden om buiten openingstijden van CDKS aanvragen in te dienen. Bovendien kan digitalisering voordelen opleveren voor de uitvoering van de minimaregelingen. Meer dan de helft van de respondenten van de enquête van KWIZ heeft aangegeven dat zij de aanvraag het liefst digitaal indienen.⁶² Voordeel van een fysieke gang naar CDKS is dat inwoners met een laag inkomen tevens kunnen worden gewezen op andere (financiële) hulp die zij mogelijk nodig hebben zoals schuldhulpverlening, hulp bij het invullen van aanvragen, Wmo voorzieningen en hulp van het Sociaal Team.

Vrijwel alle gemeenten hebben de minimaregelingen gedigitaliseerd.⁶³ In 2023 is gemeente Woudenberg gestart met een oriëntatie van de mogelijkheden van het digitaliseren van de

⁶¹ KWIZ (2023) "Rapport Behoeftetepeiling minima – Gemeente Woudenberg" p.7

⁶² KWIZ (2023) "Rapport Behoeftetepeiling minima – Gemeente Woudenberg" p.13

⁶³ [Commissie Sociaal Minimum \(2023\), 'Een zeker bestaan: Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum, Rapport II' p. 126](#)

minimaregelingen. De verschillende opties en aanbieders voor het digitaliseren zijn in kaart gebracht en er zijn gesprekken gevoerd met twee aanbieders: Schulinc en BerekenUwRecht. Het inregelen van de systemen voor de digitalisering kost veel tijd. Het digitaliseren van de aanvragen kost bij de opzet veel capaciteit voor zowel gemeente als CDKS. Eenmaal goed werkend kan het digitaliseren juist veel werkzaamheden besparen voor CDKS. Daarnaast brengt het digitaliseren eenmalige kosten met zich mee bij de opzet en jaarlijkse abonnementskosten.

4.4 Maatwerk

Maatwerk via de bijzondere bijstand

Het Rijk heeft als wetgever de primaire verantwoordelijkheid voor bestaanszekerheid en spreiding van welvaart.⁶⁴ Inkomenspolitiek is daarom voorbehouden aan het Rijk. Gemeenten hebben wel de ruimte om maatwerk te leveren als er vanwege bijzondere omstandigheden van de hoofdregel moet worden afgeweken. Dit kan in de vorm van bijzondere bijstand. Hierdoor kan er in individuele situaties maatwerk geleverd worden. Echter, de bijzondere bijstand is wettelijk beperkt omdat het alleen mag worden verstrekt voor noodzakelijke kosten die uit bijzondere omstandigheden voortvloeien en waar geen voorliggende voorzieningen voor zijn. Kosten die worden gezien als levensonderhoud zoals eten en drinken, huur, energiekosten en witgoed vallen hier niet onder.

Maatwerk anders dan via de bijzondere bijstand

Gemeenten kunnen ook buiten de bijzondere bijstand maatwerk inzetten. Het uitgangspunt is dat deze generieke regelingen goed moeten aansluiten bij de burger. Maatwerk komt aan de orde wanneer de generieke regeling niet heeft gewerkt.⁶⁵ In individuele gevallen, onder bijzondere omstandigheden, zou maatwerk een oplossing kunnen bieden om armoede te voorkomen waar de generieke regelingen tekortschieten. Een voorbeeld hiervan is het verstrekken van een hulpmiddel, waarvoor geen voorliggende voorzieningen zijn, dat een inwoner zou kunnen helpen om weer aan het werk te gaan. Of in uitzonderlijke en begrijpelijke omstandigheden een rekening van een inwoner betalen om te voorkomen dat de rekening (hoge) schulden veroorzaakt. De keerzijde van maatwerk is het risico van willekeur omdat er met een menselijke blik wordt gekeken naar de situatie van de inwoner en op basis van de inschatting van degene die toekent, een vergoeding wordt verstrekt. Conform het gelijksbeginsel heeft iedere burger gelijke rechten en een gelijke behandeling in gelijke gevallen. Echter, ongelijke gevallen gelijk behandelen is net zo onrechtvaardig als gelijke gevallen ongelijk behandelen. Veel inwoners waren voorstander van maatwerk tijdens de Inwonersbijeenkomst over het sociaal domein. Ze vonden het belangrijk dat er rekening gehouden wordt met de mogelijkheden, intenties en behoeften van de inwoners. Ook tijdens de informatieavond met de gemeenteraad gaven de raadsleden aan dat zij het belangrijk vinden dat er maatwerk en de menselijke maat wordt toegepast. Aangezien er een risico is dat maatwerk tot willekeur leidt, gaven de raadsleden tevens aan dat er een vier ogen principe gehanteerd zou kunnen worden. Ook werd er aangegeven dat maatwerk goed past bij een kleine gemeente als Woudenberg.

Doorbraakmethode en het Interkerkelijk en Gemeentelijk Hulpverleningsfonds Woudenberg (Noodfonds)

In Woudenberg wordt maatwerk toegepast met behulp van de Doorbraak Methode (DBM) en het Interkerkelijk en Gemeentelijk Hulpverleningsfonds Woudenberg (hierna Noodfonds). De DBM is een methode die niet alleen wordt gebruikt op het gebied van armoede bestrijding maar breed in het sociaal domein. Wanneer mensen vastlopen tussen de regels kan deze methode ingezet worden om beleid overstijgend tot een oplossing te komen. Indien er financiële middelen nodig zijn voor de oplossing is hier een budget voor. De DBM kan worden ingezet wanneer het Sociaal Team (ST)

⁶⁴ [Grondwet, artikel 20](#)

⁶⁵ [Raad van State, Algemene Rekenkamer & Nationale Ombudsman \(2021\). Zorgvuldig, rechtsstatelijk en met vertrouwen in de burger. Gezamenlijke paper ten behoeve van de formatiegesprekken p. 2](#)

casussen niet binnen de huidige regelgeving kan oplossen. Er zijn twee casusregisseurs van het ST getraind in de DBM. De DBM is in 2022 gestart in Woudenberg. Sindsdien is er nog geen gebruik gemaakt van de DBM omdat er geen aanmeldingen zijn geweest vanuit het Sociaal Team en casussen toch vaak worden opgelost binnen de bestaande regelingen. Daarnaast is de DBM beperkt bekend bij maatschappelijke organisaties.

Naast de DBM biedt Woudenberg maatwerk via het Noodfonds. Gemeente Woudenberg, de St. Anna Broederschap, HHG Woudenberg, PKN de Voorhof, R.K. Parochie, de Oud Gereformeerde gemeente en NH Gemeente PKN vullen het Noodfonds jaarlijks aan tot ongeveer €2000-€3000. Het doel van dit fonds is het verlenen van incidentele financiële hulp aan personen waarvoor dit op geen andere wijze kan worden verkregen. De anonimiteit van de aanvrager wordt gewaarborgd. Het fonds is niet bedoeld voor studiefinanciering. Het verstrekken van leningen in financieel moeilijke situaties wordt niet zinvol geacht. Ook aanvragen voor tegemoetkomingen in structurele lasten (incl. belastingen en heffingen) worden niet ingewilligd. Verder zijn er geen criteria geformuleerd. Aanvragen kunnen ingediend worden via het loket van CDKS en zijn voor iedereen toegankelijk (ook niet kerkleden). Ook het gebruik van het Noodfonds is beperkt. In 2021 is er eenmaal gebruik van gemaakt en in 2022 niet. De bekendheid van dit Noodfonds is beperkt.

Hoewel de landelijke literatuur uitwijst dat er situaties voor kunnen komen die niet te vergoeden zijn binnen de reguliere regelingen is het gebruik van de maatwerk oplossingen van de DMB en het Interkerkelijke en Gemeentelijk Hulpverleningsfonds beperkt. Dit betekent echter niet dat er geen behoefte aan is. De geringe bekendheid bij zowel de maatschappelijke partners als de inwoners in Woudenberg over de maatwerkoplossingen kunnen een oorzaak zijn van het lage gebruik. Om de behoefte en noodzaak van een maatwerkoplossing in kaart te brengen en de juiste manier van het toepassen van een dergelijke oplossing in kaart te brengen is verder onderzoek nodig.

4.5 Maatschappelijke organisaties tegen armoede in Woudenberg.

Armoede bestrijden doet gemeente Woudenberg niet alleen. Maatschappelijke organisaties spelen een belangrijke rol in het ondersteunen van inwoners met een laag inkomen. Gemeente Woudenberg werkt samen met een aantal belangrijke maatschappelijk partners.

Jeugdfonds de Boom

Kinderen van 4 tot 18 jaar uit gezinnen met een laag inkomen kunnen via Jeugdfonds de Boom een vergoeding aanvragen voor een vakantiecamp. Kinderen van 2 tot 4 jaar kunnen via het Jeugdfonds twee dagdelen naar de peuterspeelzaal in Woudenberg.

Stichting Burgerinitiatief

Stichting Burgerinitiatief is opgericht om armoede te bestrijden en een fijner leven te geven aan iedereen die onder de armoedegrens leeft. Zij bieden hulp met onder andere het verstrekken van voedselpakketten, schoolspullen, kinderverjaardagen en verjaardagsboxen, deelname aan een uitje of activiteit en groente en fruit.⁶⁶

Voedselbank

De Voedselbank verstrekt voedselpakketten aan inwoners met een laag inkomen. De voedselpakketten zijn bedoeld als tijdelijke noodhulp. De Voedselbank toetst hoeveel de aanvrager aan het eind van de maand overhoudt voor eten en kleding nadat de vaste lasten zijn betaald. Als dit onder de normbedragen komt verstrekken zij een voedselpakket. De normbedragen zijn afhankelijk

⁶⁶ [Stichting Burgerinitiatief \(2023\) 'Over ons'](#)

van de gezinssamenstelling. De Voedselbank in Woudenberg werkt samen met de Voedselbank in Amersfoort die de voedselpakketten samenstelt en naar de uitdeellocatie in Woudenberg brengt.

Potentiële partner: Jeugdfonds voor Sport en Cultuur

Het Jeugdfonds voor Sport en Cultuur biedt vergoedingen voor sport- en culturele activiteiten voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen. Ze betalen de contributie van bijvoorbeeld sportverenigingen en muzieklés. Daarnaast verstrekken zij vergoedingen voor sport- en muziek attributen. De hoogte van de vergoedingen kan door de gemeente bepaald worden. De contributies worden vervolgens direct betaald aan de verenigingen vanuit het Jeugdfonds. Voor de sport- en culturele attributen verstrekken zij vouchers die gebruikt kunnen worden in sport- en muziekwinkels. Hoewel het Jeugdfonds momenteel geen bijdrage ontvangt van de gemeente verstrekken zij wel vergoedingen aan inwoners van Woudenberg. Dit loopt via intermediairs. Momenteel is de enige intermediair in Woudenberg Stichting Burgerinitiatief. Het Jeugdfonds hanteert momenteel geen inkomensgrens maar gaat uit van de motivatie van de intermediair. De motivatie kan uiteenlopen maar is veelal dat ouders onvoldoende middelen hebben. Bij een te korte motivatie wordt gevraagd naar meer toelichting. Het Kindpakket van de minimaregelingen biedt dezelfde vergoedingen maar hanteert wel een inkomensgrens. Voor het Kindpakket wordt wel een inkomensgrens gehanteerd van 130%. Inwoners die boven deze inkomensgrens vallen konden worden doorgestuurd naar Stichting Burgerinitiatief.

Momenteel worden de vergoedingen gedekt uit de eigen middelen van het Jeugdfonds. Ze hebben aangegeven hier niet onbeperkt mee door te kunnen gaan. Het Jeugdfonds heeft eerder al verzoeken gedaan voor financiering. Deze zijn destijds afgewezen omdat het Kindpakket dezelfde vergoedingen en bedragen biedt voor sport en culturele activiteiten. Een andere overweging was dat de ouders een aanvraag voor de kinderen moeten doen bij het Jeugdfonds en voor zichzelf bij CDKS. Echter, CDKS kan fungeren als intermediair waardoor ook daar de aanvragen kunnen worden gedaan. Daarnaast is er een mogelijkheid om andere organisaties ook als intermediair te laten fungeren waardoor inwoners ook bij andere organisaties terecht kunnen wanneer zij CDKS niet weten te vinden.

Door aan te sluiten bij het Jeugdfonds kan de gemeente een doelgroep bereiken die zij nu niet bereikt. Voor 2023 kwamen inwoners met een gezinsinkomen boven de 110% van de bijstandsnorm niet in aanmerking. Sinds 2023 wel. Gemeente Woudenberg heeft echter momenteel huishoudens met een inkomen boven de 110% van de bijstandsnorm niet goed in beeld. Aangezien het Jeugdfonds wel vergoedingen verstrekt voor mensen met een inkomen boven de 110% van de bijstandsnorm, heeft zij mogelijk wel een deel van deze doelgroep in beeld. In 2022 zijn bij het jeugdfonds van 46 kinderen sportaanvragen toegekend en van 1 kind een culturele aanvraag. In 2023 verwachten zij 62 kinderen te kunnen ondersteunen. Ter vergelijking: in 2023 hebben 39 huishoudens vergoedingen gekregen uit het Kindpakket. Door aan te sluiten bij het Jeugdfonds zou het bereik dus substantieel verhoogd kunnen worden. Mocht het Jeugdfonds, zonder financiering van de gemeente, stoppen, raakt deze groep mogelijk buiten beeld. Bovendien zet het Jeugdfonds eigen communicatiemiddelen in om het bereik te verhogen. Aangezien de gemeente lang niet iedereen bereikt, versterkt dit de communicatie vanuit de gemeente. Een bijkomend voordeel van aansluiting bij het Jeugdfonds is dat de contributies direct betaald worden aan de sport- en cultuurverenigingen. Bij het Kindpakket van de gemeente moet er maandelijks gedeclareerd worden, wat zowel aanvrager als uitvoerder tijd kost. Bij de sport- en culturele attributen kan het Jeugdfonds vouchers voor winkels verstrekken voor bepaalde attributen, waarbij een maximaal bedrag voor bepaalde attributen kan worden ingesteld zodat er geen disproportioneel dure attributen gekocht kunnen worden. Bij het Kindpakket moeten de attributen nu apart gedeclareerd worden. Door de vergoeding van het Kindpakket te verlagen (aangezien sport- en culturele activiteiten uit het Kindpakket worden verstrekt) wordt de vergoeding vanuit het Kindpakket lager en de keuzevrijheid voor andere verstrekkingen minder vanwege het lagere bedrag. Hoewel het Jeugdfonds ook financiering vraagt voor overheadkosten dekt zij 10% van de totale kosten (vergoedingen en

overhead) zelf. Aansluiten bij het Jeugdfonds voor Sport en Cultuur vraagt om het aanpassen van de huidige werkwijze van CDKS omdat zij als intermediair fungeert. Het aanpassen en inrichten zal mogelijk een paar maanden kosten.

CDKS ziet een aantal nadelen:

- Vanuit het Kindpakket worden andere vergoedingen voor bijvoorbeeld internet, schoolbenodigdheden en mobiel vergoed. Hier geldt een ander werkproces voor en mogelijk een ander aanvraagformulier;
- Vanuit het Kindpakket hebben aanvragers de vrijheid om de sportattributen te kopen waar zij willen, vanuit het Jeugdfonds niet;

De contributies vanuit het Kindpakket kunnen ook door middel van doorbetaling rechtstreeks aan de sportverenigingen worden vergoed. Indien er meer communicatie komt over de minimaregelingen, is de communicatie vanuit het Jeugdfonds mogelijk overbodig. Wat betreft het bereik zal het Jeugdfonds, indien zij stoppen, ook gevraagd worden de dossiers over te dragen aan CDKS.

Potentiële partner: Volwassenfonds voor Sport en Cultuur

Het Volwassenfonds voor Sport en Cultuur biedt vergoedingen voor sport- en culturele activiteiten voor volwassenen en bijbehorende attributen. Net als bij het Jeugdfonds voor Sport en Cultuur worden de contributies direct betaald aan de verenigingen en worden er vouchers verstrekt voor de attributen bij aangesloten winkels. Gezien het huidige beperkt aantal aanvragen voor culturele- en sport activiteiten zouden de kosten voor het volwassenenfonds nu erg hoog uitkomen ten opzichte van de huidige regeling in het minimabeleid hiervoor. Dit omdat de overhead van het Volwassenenfonds per aanvraag met lage aantallen relatief hoog zijn. Indien de aantallen toenemen zouden de relatieve kosten echter dalen omdat de overhead kosten verdeeld kunnen worden over een hoger aantal aanvragen. Hierdoor zou het Volwassenenfonds wel aantrekkelijk kunnen zijn.

4.6 Landelijke en lokale ontwikkelingen

Ingewikkelde aanvraag en verantwoordingsprocedures

Voor mensen met een laag inkomen bestaat een groot aantal landelijk en lokale regelingen. Los van zorgregelingen zijn er 27 verschillende vormen van inkomensondersteuning.⁶⁷ De wetten en regels waar deze regelingen in zijn vastgelegd zijn vaak ingewikkeld. Elke regeling heeft zijn eigen voorwaarden en eisen. De meest kwetsbare mensen worden belast met het indienen van aanvragen en doorgeven van wijzigingen. De overheid overschat het doenvermogen van burgers.⁶⁸ Daarnaast heeft langdurige financiële stress vergaande gevolgen voor het functioneren van mensen.⁶⁹ De regelingen worden steeds complexer en steeds meer inwoners hebben niet de vaardigheden om gebruik te maken van de regelingen.⁷⁰ Bovendien schrikken de ingewikkelde procedures mensen af om een aanvraag te doen. Mensen maken een afweging tussen de moeite van de aanvraag en opbrengsten van de regeling.⁷¹ Het aanvraagproces kan laagdrempeliger stelt het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.⁷² Verschillende organisaties waaronder het Nibud, SCP en de VNG pleiten voor een toegankelijker en eenvoudiger stelstel van regels en regelingen en heldere communicatie.⁷³ Ze adviseren gemeenten, daar waar mogelijk de vergoedingen van de verschillende

⁶⁷ [NRC \(2023\) 'Over bestrijden van armoede in India weten we meer dan over Nederland'](#)

⁶⁸ [Nationale Ombudsman \(2022\) 'Reflectie: Sociale minima in de knel' p.4](#)

⁶⁹ [Nadja Jungmann \(2019\) 'Nadja Jungman 'Vertel cliënten met stress niet wat ze moeten doen'](#)

⁷⁰ [Vereniging van Nederlandse Gemeenten \(2023\) 'Bestaanszekerheid als belofte' p. 15](#)

⁷¹ [Significant APE \(2023\) 'Niet-gebruik inkomensondersteunende regelingen SZW: Een synthesestudie' p. 20](#)

⁷² [Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid \(2022\) 'Spiegel Bestaanszekerheid 2022' p. 63](#)

⁷³ [Sociaal Cultureel Planbureau \(2023\) 'Sociale en Culturele Ontwikkelingen: Stand van Zaken 2023, p. 19](#)

[Vereniging van Nederlandse Gemeenten \(2023\) 'Bestaanszekerheid als belofte' p. 18](#)

[Nibud \(2021\) 'Analyse vijf jaar armoedebelid in tachtig gemeenten', p. 7](#)

minimaregelingen te clusteren in één budget. Hierdoor hoeft het budget maar één keer aangevraagd te worden, kan niet-gebruik worden tegengegaan en is er meer ruimte voor besteding. Daarnaast adviseert het Nibud om de voorwaarden van de regelingen te versoepelen.⁷⁴ Tijdens de Inwonersbijeenkomst met de Adviesraad Sociaal Domein gaven de inwoners aan dat zij het belangrijk vinden dat de regels helder, redelijk en billijk zijn.

Vertrouwen

Afgelopen decennia zijn overheden uitgegaan van de eigen verantwoordelijkheid van de burger en een mensbeeld van wantrouwen.⁷⁵ De Kinderopvangtoeslagenaffaire illustreert hoe inkomensondersteunende regelingen mensen soms juist tegenwerken in plaats van helpen. Daarnaast blijkt ook dat de Participatiewet in de praktijk te complex is en onvoldoende uitgaat van vertrouwen in de mensen.⁷⁶ De focus lag van de afgelopen jaren op het voorkomen dat voorzieningen bij mensen terecht komen die deze niet nodig hebben. De angst voor potentiële fraude wordt geprioriteerd boven de oorspronkelijke bedoeling van de regelingen.⁷⁷ Als er wordt uitgegaan van fraude wordt er strenger gecontroleerd en gesanctioneerd waardoor mensen vastlopen.⁷⁸ Fraude ondermijnt vervolgens het draagvlak voor regelingen met een beperkte controle en leidt vaak tot een verscherping van toegangseisen en strengere controles wat weer leidt tot niet-gebruik van regelingen.⁷⁹ Echter, misbruik of onverstandig gebruik komt in de praktijk maar weinig voor.⁸⁰ Uit onderzoek van het CBS blijkt dat maar vier procent van de ontvangers misbruik maakt van sociale voorzieningen.⁸¹ Bovendien ontstaat oneigenlijk gebruik vaak niet uit bewuste fraude, maar gaat het vaak om onbedoelde fouten.⁸² We moeten fundamenteel anders naar mensen kijken, stelt de demissionair Minister van Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, Carola Schouten.⁸³ VNG pleit ervoor dat de overheid er in principe vanuit moet gaan dat mensen de regels willen volgen en het goede proberen te doen.⁸⁴ Ondanks het feit dat fraude maar relatief weinig voorkomt, kan het versoepelen van voorwaarden en controlemechanismes wel oneigenlijk gebruik van de regelingen doen toenemen. Tijdens de Inwonersbijeenkomst met de Adviesraad Sociaal Domein gaven de inwoners aan dat het belangrijk is dat we zeker weten dat de regelingen voor de kinderen ook daadwerkelijk bij de kinderen terecht komen. Daarnaast gaven de raadsleden tijdens de informatieavond over het armoedebeleid aan dat ze uit willen gaan van de goede bedoelingen en tegelijkertijd dat mensen ook daadwerkelijk gebruik maken van regelingen waar ze gebruik van kunnen maken. Steekproefsgewijs controleren werd gesuggereerd als een oplossing.

4.7 Conclusie en aanbevelingen

Conclusie

Dat inwoners vaak niet op de hoogte zijn van de mogelijkheden maakt dat niet iedereen die recht heeft op de minimaregelingen, hier gebruik van maakt. Hierdoor lopen inwoners met een laag inkomen allerlei vergoedingen voor bijvoorbeeld schoolkosten voor kinderen en sport- en cultuuractiviteiten mis.

⁷⁴ [Nibud \(2021\) 'Analyse vijf jaar armoedebeleid in tachtig gemeenten', p. 11](#)

⁷⁵ [Vereniging van Nederlandse Gemeenten \(2023\) 'Bestaanszekerheid als belofte' p. 18](#)

⁷⁶ [Ministerie van SZW \(2023\) 'Visiebrief Participatiewet in Balans' p. 1](#)

⁷⁷ [Raad voor Volksgezondheid & Samenleving \(2021\) 'Machtige mensbeelden: kiezen voor menswaardig bestaan', p.27](#)

⁷⁸ [Sociaal Cultureel Planbureau \(2022\) 'De menselijke staat: Burgerperspectief als voorwaarde voor een toekomstbestendig sociaal contract', p. 19](#)

⁷⁹ [Centraal Planbureau en Sociaal Cultureel Planbureau \(2020\) 'Kansrijk armoedebeleid', p. 44- 46](#)

⁸⁰ [Centraal Planbureau en Sociaal Cultureel Planbureau \(2020\) 'Kansrijk armoedebeleid', p. 51](#)

⁸¹ [Kansfonds 'Een onsje meer vertrouwen graag'](#)

⁸² [VNG \(2023\) 'Bestaanszekerheid als belofte: naar een lokale agenda bestaanszekerheid' p. 15](#)

⁸³ [Binnenlands Bestuur \(2022\) 'Overheid moet menselijker gezicht krijgen'](#)

⁸⁴ [VNG \(2023\) 'Bestaanszekerheid als belofte: naar een lokale agenda bestaanszekerheid' p. 12](#)

Het niet-gebruik van de regelingen heeft verschillende oorzaken. Het grote aantal regelingen maakt het onoverzichtelijk. Het aanvragen van de regelingen is ingewikkeld en de verantwoording van de besteding van de vergoedingen schrikt mensen af. Door onder andere de kinderopvangtoeslagenaffaire is het vertrouwen van veel inwoners in de overheid laag. Dit schrikt mensen af om regelingen aan te vragen.

Daarnaast vallen mensen soms buiten de boot bij bestaande regelingen. Gemeente Woudenberg en CDKS informeren inwoners over de regelingen. De expertise en capaciteit is beperkt waardoor niet alle minima bereikt worden. De aanvraagformulieren voor de minimaregelingen zijn onnodig uitgebreid.

Het inkorten van de aanvraagformulieren kan de minimaregelingen toegankelijker maken. De verantwoording door het inleveren van declaraties met bonnetjes voor (kleine) vergoedingen maakt het voor de uitvoering arbeidsintensief en is gericht op fraudebestrijding in plaats van vertrouwen in de inwoner. Anderzijds kan het versoepelen van controlemaatregelen fraude in de hand werken. In de praktijk komt fraude maar zelden voor. Tot slot, kunnen de minimaregelingen nu alleen fysiek bij CDKS aangevraagd worden, waar beperkte openingstijden zijn. Digitalisering van de minimaregelingen zou het bereik kunnen vergroten.

Aanbevelingen:

Vereenvoudig de regelingen:

- Vereenvoudig het inlichtingenformulier van de minimaregelingen.
- Controleer steekproefsgewijs of boven een bepaald bedrag, in plaats van het controleren van elke aanvraag en verantwoording. Voer de controle uit op willekeurige wijze waarbij geen focus op een bepaalde groep komt te liggen.
- Verlaag de bewijslast door zo min mogelijk documenten op te vragen.
- Neem de individuele omstandigheden van de aanvrager mee in de beoordeling van het vermogen.
- Ken de regelingen zoveel mogelijk automatisch toe voor opvolgende jaren.
- Houd rekening met de omstandigheden van de aanvrager bij het bepalen wat tot vermogen wordt gerekend.

Verbeter de toegang van de regelingen

- Intensiveer de communicatie over de minimaregelingen naar de maatschappelijke partners die in contact staan met de doelgroep van de minima.
- Digitaliseer de aanvraag van de minimaregelingen.
- Vanwege de diversiteit aan doelgroepen en de levensgebeurtenissen vallen bepaalde noodzakelijke kosten niet altijd binnen de kaders van het minimabeleid. Onderzoek daarom de behoefte aan en meest passende vorm van een maatwerkoplossing, rekening houdend met de huidige maatwerkoplossingen.
- Sluit aan bij het Jeugdfonds Sport en Cultuur zodat contributies voor inwoners die binnen de inkomensgrens vallen, betaald blijven worden en de contributies direct aan de verenigingen betaald worden in plaats van maandelijks gedeclareerd moeten worden.

Conclusie en aanbevelingen

Conclusie:

De bestaanszekerheid van mensen met een laag inkomen komt steeds verder onder druk te staan. Het aantal mensen dat in armoede leeft in Nederland zou met ongeveer 200.000 mensen stijgen naar bijna een miljoen Nederlanders in 2024 indien het kabinet geen nieuwe maatregelen had getroffen. Mensen met een inkomen tot de bijstandsnorm komen maandelijks honderden euro's te kort aldus de Commissie Sociaal Minimum, ingesteld door het Rijk om te onderzoeken wat huishoudtypen nodig hebben om rond te komen. Volgens de Grondwet is de overheid verantwoordelijk voor bestaanszekerheid en spreiding van welvaart. Met het stelsel van uitkeringen en toeslagen heeft het Rijk de grootste invloed op inkomensondersteuning. Gemeentelijk armoedebeleid is aanvullend op het beleid van het Rijk. Gemeente Woudenberg heeft het armoedebeleid in 2017 voor het laatst geëvalueerd. Sindsdien zijn er belangrijke ontwikkelingen geweest die van invloed zijn op het huishoudinkomen en dus op de armoede, denk hierbij aan de stijging van energieprijzen en een hoge inflatie.

In deze evaluatie zijn de effecten, het bereik en de toegankelijkheid van het armoedebeleid in beeld gebracht. Bij de effecten, is naast het effect op de inkomsten van verschillende huishoudtypen, ook gekeken naar de ervaringen en de wensen van de doelgroep. Op basis van de bevindingen van de evaluatie zijn aanbevelingen geformuleerd.

In Woudenberg is het aandeel huishoudens met een inkomen tot het bijstandsniveau lager dan in gemeenten met vergelijkbare grootte. Ook het aandeel van kinderen in huishoudens met een inkomen tot bijstandsniveau is lager dan bij gemeenten van vergelijkbare grootte. Door de verhoging van de inkomensgrens van de minimaregelingen per 1 januari 2023 kunnen meer inwoners aanspraak maken op de minimaregelingen. De verhoging van de inkomensgrens heeft de doelgroep ook veranderd. Zo komen meer ouderen en werkende armen in aanmerking voor de minimaregelingen. De minimaregelingen voorkomen niet altijd dat inwoners in de schulden terecht komen. Voor inwoners die in de schulden belanden is er schulphulpverlening.

De belangrijkste reden dat inwoners met een laag inkomen niet (altijd) kunnen rondkomen is de stijging in de kosten voor boodschappen, zorgkosten en energiekosten. Bepaalde groepen, zoals werkende armen, statushouders, jongeren en huishoudens met hoge zorgkosten hebben een hoger risico om in de financiële problemen te komen dan anderen. Levensgebeurtenissen zoals het verliezen van inkomen kunnen inwoners de armoede in drukken. Voor kosten die niet binnen de kaders van de minimaregelingen passen kan maatwerk een oplossing bieden. Aangezien de vergoedingen vanuit het minimabeleid voor het laatst zijn aangepast in 2018 komen de kosten vaak niet langer overeen met de vergoedingen. Ook zijn er in de loop van de jaren ontwikkelingen geweest waardoor inwoners tegen andere kosten aanlopen zoals het gebruik van een laptop voor school en inburgeringscursussen.

Het aanbod van de minimaregelingen in Woudenberg komt veelal overeen met andere gemeenten. Wat opvalt is dat het Kindpakket van de gemeente Woudenberg ruimhartig is ten opzichte van andere gemeenten. Daarentegen is het aanbod voor zorgkosten beperkter. De minimaregelingen hebben positieve effecten op de doelgroep. In een enquête hebben de ondervraagden aangegeven dat hun kinderen door de regelingen kunnen meedoen aan sport-, culturele-, en schoolactiviteiten. Ook geeft de doelgroep aan dat zijzelf mee kunnen doen aan verenigingsactiviteiten door de minimaregelingen.

Inwoners met een laag inkomen hebben al moeite met rondkomen wanneer zij volledig gebruik maken van alle regelingen. Wanneer zij geen gebruik maken van de regelingen is het nog lastiger om

rond te komen. Hoewel het gebruik van de minimaregelingen in Woudenberg grotendeels vergelijkbaar is met het landelijke gebruik worden veel regelingen door een groot deel van de doelgroep niet gebruikt. De bekendheid met de regelingen is laag en de huidige communicatiemiddelen bereiken de doelgroep niet. Om bekendheid van de regelingen te vergroten kunnen maatschappelijke organisaties in Woudenberg een belangrijke rol vervullen. Daarnaast sluit de taal, vorm en inhoud van de huidige communicatie niet goed aan bij de doelgroep.

Een andere oorzaak van het ondergebruik van de minimaregelingen is de toegankelijkheid van deze regelingen. De aanvraag kan uitsluitend fysiek worden gedaan tijdens beperkte openingsuren van Coöperatie de Kleine Schans. Woudenberg is een van de laatste gemeenten waar de aanvragen niet digitaal ingediend kunnen worden. De aanvraagformulieren zijn onnodig lang, inwoners moeten vaak kosten voorschieten en die verantwoorden met bonnetjes. Bovendien heeft het vertrouwen in de overheid een deuk gekregen door de kinderopvangtoeslagenaffaire. De angst voor terugbetaling weerhoudt inwoners van het aanvragen van de regelingen.

Aanbevelingen:

Verstrek minimaregelingen ruimhartig:

Nieuwe regelingen:

- Wanneer dit passend is voor de schuldenaar, biedt saneringskredieten aan in plaats van minnelijke schuldhulptrajecten.
- Vanwege de diversiteit aan doelgroepen en de levensgebeurtenissen, vallen bepaalde noodzakelijke kosten niet altijd binnen de kaders van het minimabeleid. Biedt de mogelijkheid tot het verlenen van maatwerk middels een maatwerkbudget en gebruik hierbij passende voorbeelden van andere gemeenten.
- De tegemoetkoming voor de aanvullende zorgverzekering van €100 per jaar dekt de kosten niet. Verhoog de vergoeding van de tegemoetkoming in 2024 en onderzoek de mogelijkheid voor aansluiting bij een collectieve zorgverzekering in 2025.
- Sluit aan bij het Jeugdfonds Sport en Cultuur zodat contributies voor inwoners die binnen de inkomensgrens vallen, betaald blijven worden en de contributies direct aan de verenigingen betaald worden i.p.v. maandelijks gedeclareerd moeten worden.

Aanpassing van bestaande regelingen:

- Momenteel vergoedt de laptopregeling één laptop per gezin terwijl meerdere kinderen binnen hetzelfde huishouden een laptop nodig hebben voor school. Vergoed daarom één laptop per kind in het huishouden.
- Veel inburgeraars hebben een laptop nodig voor de inburgeringscursus. Vergoed laptops voor inburgeraars wanneer deze noodzakelijk is voor de inburgeringscursus.
- Hanteer passende hogere normbedragen voor gezinnen met kinderen tussen 12 en 18 jaar.
- Door (hoge) inflatie kunnen de vergoedingen van het minimabeleid onvoldoende zijn om de daadwerkelijk kosten te vergoeden. Actualiseer de normbedragen voor de vergoedingen jaarlijks.

Vereenvoudig de regelingen:

- Vereenvoudig het inlichtingenformulier van de minimaregelingen.
- Controleer het steekproefsgewijs in plaats van het controleren van elke aanvraag en verantwoording.
- Verlaag de bewijslast door zo min mogelijk documenten op te vragen.
- Houd rekening met de omstandigheden van de aanvrager bij het bepalen wat tot vermogen wordt gerekend.
- Ken de regelingen zoveel mogelijk automatisch toe voor opvolgende jaren.

Vergroot het bereik en toegang van de regelingen

- Vergroot de bekendheid van de minimaregelingen bij de doelgroepen specifiek door middel van gerichte en/of generieke communicatie. Aangezien de huidige capaciteit en expertise van de gemeente en CDKS beperkt is, huur een extern communicatiebureau in voor het opzetten van de campagnes. Zorg dat de communicatie uitingen en middelen aansluiten bij de verschillende subdoelgroepen.
- Intensiveer de voorlichting aan maatschappelijke partners over de minimaregelingen en versterk de verbindingen tussen de maatschappelijke organisaties. Hierdoor hebben zij de kennis over de mogelijkheden van het minimabeleid en zijn zij beter in staat om inwoners te verwijzen.
- Digitaliseer de aanvraag van de minimaregelingen.
- Vanwege de diversiteit aan doelgroepen en levensgebeurtenissen vallen bepaalde noodzakelijke kosten niet altijd binnen de kaders van het minimabeleid. Onderzoek daarom de behoefte aan en meest passende vorm van een maatwerkoplossing rekening houdend met de huidige maatwerkoplossingen.